

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Astronomische Drucke, Varia - Cod. Gengenbach 3

Hyginus, Gaius Iulius

[Tübingen], [1531-1535]

H. Loriti, De geographia liber unus, Freiburg i. Br. 1530 (VD 16, L 2627)

[urn:nbn:de:bsz:31-64828](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-64828)

STATHMOS ponitur 28 milia in Italia. Veritasque dicitur, in unum
 uno melle glicur, Syn post totum
 Passy simplex, qd est de, in gualis / ficut

123^r

ACTVS in qd bonis accersit / tu vate uno impetu uisio / hic dicitur / 120. pedu adpugnat / in longitudine / Lingua gremiat
INVERZ me uisio / 120. in latitudine / qd in pedu axari uno die ab uno huius formi / 120.
AGER Remansis subpone / primo bonos / uergetur / hic dicitur / 120. in latitudine / qd in latitudine / 120.

HENRICI
 GLAREANI POETAE LAV-
 REATI DE GEOGRA-
 PHIA LIBER VNVS,
 AB IP SO AVTORE
 RECOGNITVS.

APVD FRIBVRGVM
 BRISGAVDIAE.

Quattuor ex gne digity formabitur unum
 qd qd in palmo digity, qd in pede palmy
 Cuius pedes passu facit, passu qd rentu.
 Cuius qd uicini / radia dat, sed miliard
 Octo datur / radia, qd duplam dat si laura.

(1530)

CLARISSIMO

POLONIAE BARONI, D. IOANNA
NI A' LASKO, DECANO ET
Administratori Gnezneñ. &c. GLA.
REANVS S. D.

INTER DISCIPLINAS LIBERALES, quae citra controuersiam plurimum adferunt utilitatis uitae mortalium, ornatissime uir, mea quidem sententia praecipuus locus debetur Geographiae, non tantum ob id, quod absque hac caeca est omnis ueterum autorum lectio, surda rerum gestarum narratio, uerum etiam quod in publicis consultationibus, in quae dirimendis controuersijs, quoties de ditionis finibus ambigunt principes, uel fideli consilio, uel aequo iudicio iuuat ciuitatem. Nihil secius interim et in priuatis actionibus plurimum adferens et commoditatis, et uoluptatis. Eoque priscis illis ceterae disciplinae disci solent, haec etiam edisci: idque protinus a teneris, ut aiunt, unguiculis. Hoc igitur operae suscepti, partim quod uiderem fatali quadam calamitate, pessum ire quicquid est liberalium disciplinarum: partim quod haec ars sic est a superioribus prodita, ut uel difficultate uulgi deterreant, uel rerum confusione, lectorem non institutum huius disciplinae principijs ita circumagant, ut semper discat, perdiscat nunquam, ne quid interim loquar de ijs, qui tradiderunt, quod ipsi non intellexerunt. Nam ut Ptolemaei Geographia, summum huius negocij artificium

☉ Ptolemaeus

Z ☉

EPISTOLA DEDICATORIA.

artificium, non conuenit rudibus, ita multū erroris est in elenchis adiectis. Strabo Homericæ Philosophiæ admirator, ac diligens rerum omnium indagator, Chorographiam nobis uerius, quàm Geographiā tradidit. Ipsiꝯ Procli sphaera nimis concisa est, & ad horizonta Græciæ non absq; magna duorum circularum confusione descripta.

Ioan nis autem à sacro busto (ut uocant) tractatus, in uniuersum quidem à me non reijcitur; quæ tamen de parallelis, ac climatibus scripsit, planè mutila sunt, ut in opere nostro demonstrabimus. Stephanus indicem descripsit, cui fidere multum non ausim. Et nominum mutilatio apud eum multā inducit obscuritatem. Deniq; ex Plinio, Pomponioq; Mela, quid fructus feret, qui nō imbutus huius disciplinæ rudimenti accesserit? De Macrobio, cæterisq; similibus, non habeo pronuntiare quid sentiam, cū multi eorum, ut penè ueteres omnes, in terræ situ aberrarint. Quoniam aut iuxta Flaccū, cœpisse dimidiū facti est, quo plures ad huius disciplinæ studium accenderemus, uiam aperuimus, ac semitā compendiariā commōstrauimus, quasiq; filum porreximus, quo citra errorem ex aliorū labyrinthis sese lector possit explicare. Et si pateris, ut aliquid gloriosius de me ipso prædicem, quanq; arbitror hoc me uere posse dicere, sic in hoc libello me gessi, ut cādidus lector confessurus sit, me nec temere, nec sine fructu lectorum, hanc post tot egregios scriptores suscepisse prouinciam. Ceterū ut hoc q̄quid est lucubratiunculæ tuo nomini dicarē IOANNES LasTanæ gentis, imò totius regni Poloniæ præcipuū decus, partim in causa fuit hor tator, Magnus ille ERASMV S Roterodamus: quē ego uirum cū ipsius maxime merito, ut parētem coluerim semper, plurimiq; fecerim, tamè longe charior esse cepit, posteaq; animaduerti quanti tu illum faceres; Partim ut tuum desyderiū saltem hoc pacto lenirem; Partim, ut huic opusculo te uel iudicē præberes, uel protectorem. Postremo, ut iuuetus tuo exēplo prouocatus, libētius hasce disciplinas amplectere tur

A z quas omnes

Strabo Xwoyapaia
loni descriptio a, u
Iq alig pntaris
suy descript. Geo
Ephraho, a me lo
ng orbis tra sic
Proclus
Ioan de sacro busto. descri
pho.
Hic fit
Choro-
graph
loni alig
descripti
Stephanus
Plinius
Mela
Macrobius

EPISTOLA DEDICATORIA

quas omnes tu ista etate, ista nobilitate, tanto studio, & amplexus es,
& absoluisi. Nimirum non incassum præluxit tibi Reuerend. in Chri-
sto Pater D. Ioannes à Lasco patruus tuus, Archiepiscopus totius re-
gni Poloniae, ac ipsius Victoriosissimi, Illustrissimique SIGIS-
MVNDI Regis oculus. Cuius Præsulis animi dotes cum re-
censere audimus, cum uitam eius innocentem, ac uere Christianam,
non multum desyderare uidemur ueterum Episcoporum exemplum,
nascentisq; Ecclesiae lumina. Sed laudum iam dudum sat est. Glarea-
num nosti, quam ingenue dicat quae animo sentit, minimeq; aliud
in pectore, aliud in lingua habeat. Vale literarum unicuius
decus ac praesidium. Basileae ex Collegio no-
stro. Anno à natali Christi,
M. D. XXIX.

HENRICI GLA

REANI HELVETII, POETAE
LAUREATI DE GEOGRA-
PHIA LIBER.

DE GEOMETRIAE PRINCIPIIS AD
SPHAERAE ASTRONOMICAE
notitiam necessarijs. CAPVT .I.

FIGURA EST QVAE TER-
mino, uel terminis clauditur. Termino, ut cir-
culus, Terminis, ut reliqua figura.

Terminus est cuiusq; rei finis.

Figura plana est, cuius medium neq; sub-
sultat, neq; ab extremis egreditur.

Circulus est figura plana, una quidem cir-
cuncta linea contenta, in cuius medio punctus est, a quo omnes re-
cte lineae, ad circunctam lineam eiectae, sibi inuicem sunt aequales.

Circunferentia est linea, qua circulum continet, ad quam lineae re-
cte, ac sibi inuicem aequales, educuntur. Haec autem est ambitus, et cir-
cuius, curuaturaq; et nonnunquam, licet ἀκυρῶς, circulus à La-
tinis dicitur. Graecis uero περιφέρεια.

Centrum circuli, est punctus ille, a quo omnes lineae rectae, ad am-
bitum circuli eiectae, inuicem sunt aequales.

Linea recta est, quae ex aequo sua puncta interioret. Vel, breuissi-
ma a puncto ad punctum extensio, ut hic, a.

Lineae Parallelae aequae distantes sunt, ita, ut si in infinitum protra-
hantur, nunquam concurrant. Quales sunt quae sunt à rotis cur-
uum, ut hic, b.

A 3

Figura

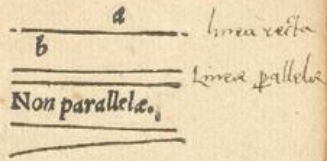
Terminus

Figura plana

Circulus

Circunferentia

Centrum

linea recta

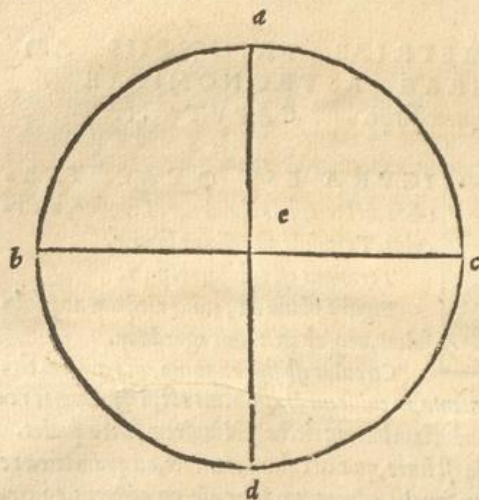
linea parallela

Non parallela.

HEN. GLAREANI

Diameter circuli, est quavis linea recta per centrum circuli transiens, utrinque ad circumferentiam circuli pertingens. Hæc linea latine dimetiens dicitur.

Dimidius circulus est figura plana, diametro circuli, & medietate peripheriæ contenta.

Exemplum harum definitionum, a b c d e, tota superficies circulus est, a b d c circumferentia. b c, uel a d diameter. e, punctus, centrum circuli est. a b c dimidius circulus. e b, e a, e c, e d, lineæ à centro ductæ inuicem æquales.

a b e, quarta circuli pars, qui & quadrans dicitur.

Angulus fit ex duarum linearum mutuo contactu. Est enim figuræ particula, à lineæ contactu in amplitudinem surgens.

Angulus rectus est, qui ex linea super lineam cadente, & utrinque alimsecus duos inuicem æquales angulos faciente, causatur.

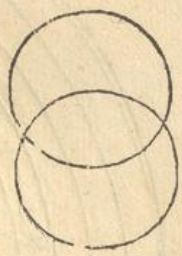
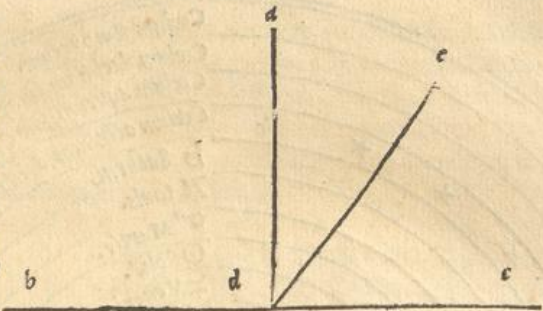
Obtusus angulus est, qui recto maior. Acutus, qui recto minor.

Angulus rethilineus est, qui ex rectis lineis causatur; aut quem linee rectæ continent.

Exemplum

GEOGRAPHIA.

Exemplū,
a d b, et a d
c, anguli re
cti. b d e, an
gulus obtu
sus et recto
maior. e d c
angulus ac
utus et re
cto minor.

Angulus curuus, siue circularis est, quem linea curuae, siue circu
lares causant, ut in sectione circulorum fieri uidemus.

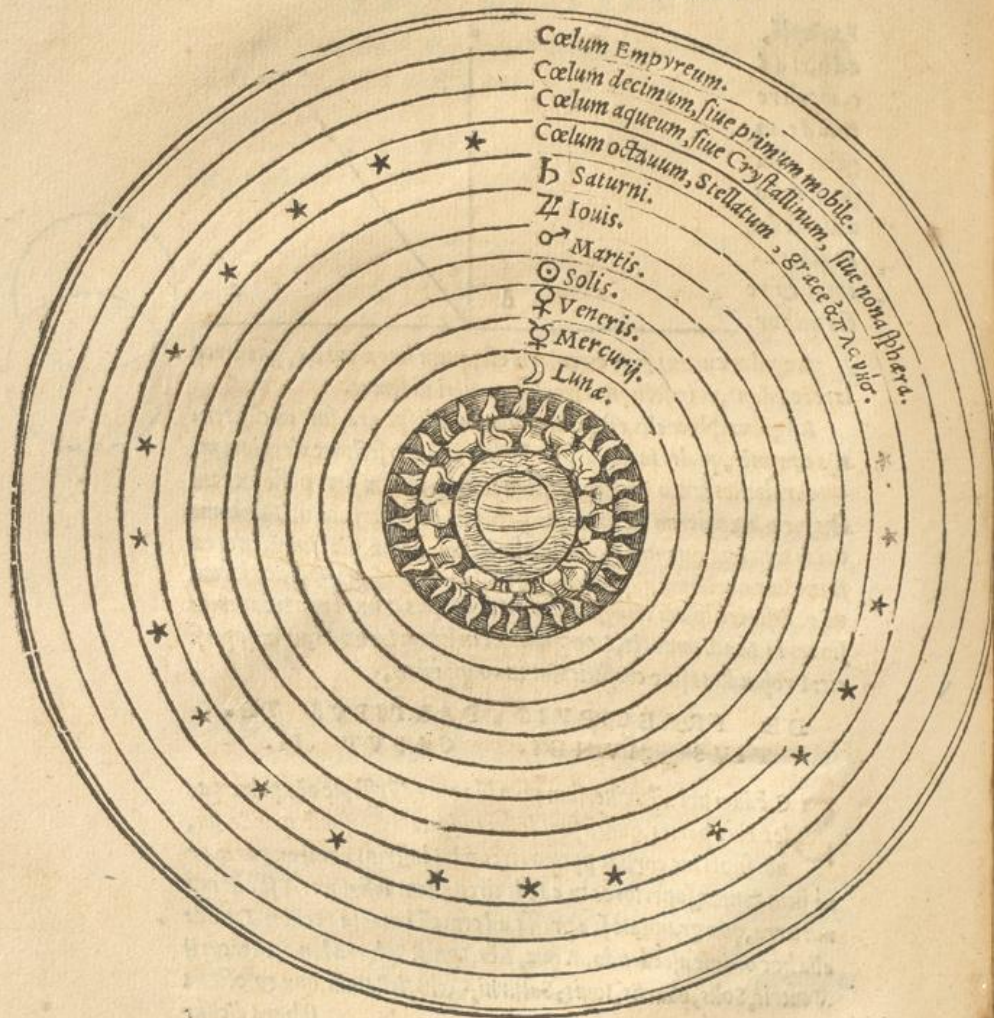
Angulus sphaeralis est, quem duo circuli sphaerae suis circūferen
tijs continēt, quales in quouis globo sūt ex intersectione circulorum.

Aristoteles sexto Phisicorū ostendit neq; lineam fieri posse ex pun
ctis, neq; superficiem ex lineis, neq; corpus ex superficiibus. Mathema
tici tamen imaginantur ex fluxu puncti in longum, fieri lineā. Itē ex
fluxu lineae in latum, superficiem. Deniq; ex transitu superficiei, cum
uelut desiderē ipsam imaginamur, fieri corpus. Sunt enim tres dimen
siones in Mathematicis, Longitudo, ut in linea; Latitudo, ut in superfi
cie; Profunditas siue crassities, ut in corporibus,

DE PRAECIPVIS PARTIBVS TO
TIVS MVNDI. CAPVT .II.

SCiēdum primū uniuersum mundū rotundū esse, ac oēs principa
les eius partes, quarū sunt scđm uulgatam diuisionē, quindecim,
ubi superius corpus ppetuo circumdat inferius omni ex parte, pe
nē sicut tunicae superiores in caepis circumdant inferiores. Est autē infē
mū terra, quae grauitate sua pressa, ad centrū immota recūbit. Deinde
alia hoc ordine ascēdendo, A qua, Aēr, Ignis, Sphaera lunae, Mercurij
Veneris, Solis, Martis, Iouis, Saturni, Coelū stellatum, quae est octaua
sphaera dicitur

HEN. GLAREANI

GEOGRAPHIA.

Sphæra dicitur, & ἀπλανήτις à Græcis. In ea sunt omnes stellæ, exceptis septem Planetis. Nona sphæra, quæ stellis omnibus caret. Decima quæ et primum mobile, & ipsa atq; stellis est. Undecima, quod cælum Empyreum à Theologis nominatur. Totus itaq; mundus ex quatuor elementis est parte corruptibili, et undecim cælis parte incorruptibili. Est autem hæc diuisio secundum substantiam.

DE MOTIBVS CORPORVM TO-
TIVS VNIVERSI. CAP. III.

OMne corpus mouetur uel sursum, ut leuia, Ignis atq; Aër: Vel deorsum, ut grauia, terra & aqua; Vel secundum circulum, ut cælestia corpora. Motus sursum uocatur motus à medio, id est, centro terræ. Motus deorsum, ad medium: quia ad centrū terræ. Motus circularis autem dicitur motus circa medium, id est, centrum. Motus igitur sursum & deorsum non in infinitum sunt, sed usq; ad sphæram lunæ, ac centrum terræ. Ergo antipodes non minus, quam nos, ad centrum terræ natura tendunt. Recte quoque à Poëta dictum est: Cælum undiq; sursum.

*Motus
triplex
Sursum
Deorsum
& Circulare*

Decima sphæra, quæ & primum mobile, unico mouetur motu, ab oriente in occidentem, super polos mundi, & æquinoctialem. Hic motus omnium notissimus est, circulumq; totum absoluit intra. 24. horas. Hic etiam omnia corpora inferiora secum rapit. Quanto igitur corpora ab ea sphæra plus distant, tanto tardius mouentur eo motu, quod potissimum apparet in luna. Hæc enim intra. 28. ferme dies totam circuituonem perdit, quod motum eius sphære assequi non potest. Porro hic motus simplex est, & uniformis, & regularis.

Decima Sphæra

Sequitur nona sphæra, quæ duos habet motus. Vnum superioris sphære, de quo iam dictum est. Alterum ex se, et ex sua natura, ab occasu ad ortum super eclipticam lineam, & polos zodiaci. Multi illum uocant, motum defectionis, propterea, quod omnes inferiores sphære

*Nona Sphæra
motus.*

Motus Defectionis

B deficiunt

deficiunt à perfectione primi mobilis.

Octava sphaera motu
Motus per se
Motus p accidens
 Octava sphaera tribus mouetur motibus, decima sphaera, nona sphaera, & suo proprio motu, qui est à Septentrione in Meridiem, superq; principia Arietis & Librae. Et uocatur motus trepidationis. Hanc sphaeram omnis antiquitas credidit primam esse, nec aliam super eam. Verum Neoterici duas alias inuenerunt, per suas rationibus quibusdam, quas non piguit adscribere, ut si quid utilitatis ex ijs haberi possit, non desint studiosis. Itaq; notandum, quod omne corpus, uel est simplex, ut quatuor elementa & caelum; V el mixtum, ut alia omnia, Item per se mouetur, quod ab interna natura habet, cur sic moueatur, ut lapis deorsum. Per accidens uero, quod ab externo aliquo mouetur, ut lapis sursum per iacentis uim mouetur.

Sunt autem hypotheses, siue à Physicis postulata.

Stellae motus
Stella.
 Cuiusuis corporis simplicis unicus est motus per se. Item, Omne corpus, quod pluribus mouetur motibus, unum per se habet, alios per accidens. Item superior sphaera mouet inferiorem, non aut contra.

Geographi officiu
 Item, stellae mouentur ad motum sphaerae, quemadmodum clauus ad motum rotæ. Est enim stella densior sui orbis pars, ait Aristoteles libro secundo de caelo & mundo. Experimento autem constat, octauam sphaeram tribus moueri motibus, Neesse igitur est duo supra eam esse corpora. Et quamuis ea uisui subiecta non sint, rationibus tamen efficacibus illic esse demonstrantur. Sunt autem hi tres motus, primus, decima sphaerae, secundus nona, tertius octauae, ab septentrione in meridiem, super principia Arietis & Librae, ut iam dictum est. At hæc pluribus, quam oportuit egimus, potissimum tamen hac de causa, quod postea in circularum descriptionibus, motus primi mobilis frequens introducit. Cuius uero sphaerae sit, certo definire, nostrum negotium ut non multū iuuat, ita haud magnopere impedit etiam si ignoretur. Idem sentio de longa ac operosa tractatione Planetarum, ac eorū motu, quippe quæ ad hanc nostram scientiam nō exigantur, Geographus enim ab Astrologo

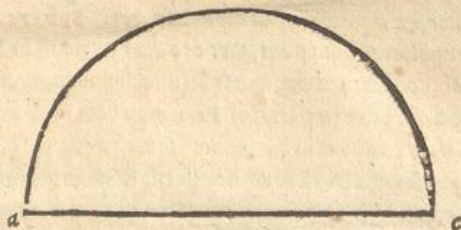
GEOGRAPHIA.

Astrologo excussa, ac recte demonstrata, tanquam hypotheses accipit. Qua de re oppido quam pulchre ac copiose Strabo lib. 2. differuit. Sat erit nobis, qui epitomen scribimus, de sphaera rudimentis iuuentem admonuisse, ac qua poterimus facilitate duxisse. Debent itaq; eius rei nouij audiores, perpetuo in memoria habere quatuor mundi plagas, orientem occidentemq; solem, Meridiem & Septentrionem, ut quorsum quaeuis regio uergat, intelligant.

QVID SPHAERA, AXIS, POLI, quae polorum nomina. CAP. IIII.

Sphaera est (ut ait Euclides libro. xi. Elementorum) quando semicirculi manente dimetente, circumductus semicirculus in seipsum rursus reuoluitur, unde incipit circūsumpta figura. Haec definitio causalis est, et imaginaria, ut pleraq; sunt Mathematicorū. In magnantur enim Mathematici, ex infinitis superficiebus fieri corpus.

Exemplum. Sit semicirculus a b c. eius dimetens immobilis, a c. quod si circūagatur semicirculus ille, sphaeram fieri intelligimus.

Theodosius autem in libro de sphaeris ita ait: Sphaera est solida corporea figura, una quidem conuexa superficie contenta, in cuius medio punctus est, a quo omnes rectae lineae, ad circumferentiam e ductae, inuicem sunt aequales. Et haec definitio propria est, naturam sphaerae ad amussim exprimens.

Axis sphaerae, est linea recta, per centrū sphaerae acta, circumferentiae ambas

B z

*Corpora g'itutio
s'it Mathematice
eius sententia & plura
fuit ut attestat Aetius
lib. 1. de Gmārio. & uerū
ca. 8.*

HEN. GLAREANI

tie ambas extremitates attingens, circa quam sphaera uoluitur, quemadmodum rota circa axem.

Poli, qui & cardines & uertices dicuntur, sunt puncta axem terminata. Omnis enim linea duobus finitur punctis. Poli itaq; duo sunt. Alter qui nobis in Europa, & maiore parte Asia habitantibus, perpetuo apparet. Hic & Arcticus dicitur, & Borealis, & Aquilonicus, ac septentrionalis. Alter oppositus huic, qui Antarcticus dicitur, & Noticus, siue meridionalis. Is à nobis nunquam uidetur, sed ab antipodibus, quos esse, certo constat.

QVO PACTO SPHAERA DIVIDATUR, quid recta, quid obliqua sphaera. CA. V.

SI, ut supra diximus, sphaera in aetherea, & elementorum corpora diuidi intelligitur, erit secundum substantiam diuisio. Quemadmodum si animal in hominem, equum, leonem, reliquasq; eius species diuidas. Altera uero eius diuisio est secundum accidens, in rectam & obliquam. Sphaera recta est, quando uterq; polus in horizonte conspicitur, & equator supra caput apparet. Sphaera obliqua est, dum alter polorum uisui patet, alter occultitur, ut nobis in Europa degentibus. Vbi considerandum, quod ubicunq; homo sit, medium caeli illi semper apparere ceteris paribus. Dum ergo homo sub equatore est, utrunq; polum conspicit in horizonte. Sin ab equatore cedit, alter polus abscondatur, alter eleuetur necesse est. Et quantum ab equatore disceditur, tanta erit polorum uariatio. Hinc est dictum apud Geographos, tantam esse poli ab horizonte eleuationem, quantum punctus uerticis (quem zenith uocant) ab equatore semotus fuerit.

Exemplum sphaerae rectae. a b c, media sphaera & recta. b d, equatoris dimidietas, a c, poli in horizonte. a d c, axis sphaerae, siue rectus horizon.

Exemplum sphaerae obliquae, a b c d, media sphaera & obliqua. b e, dimidium equatoris. c, polus. c e, dimidium axis. a e d, horizon obliquus, ut est in nostra sphaera.

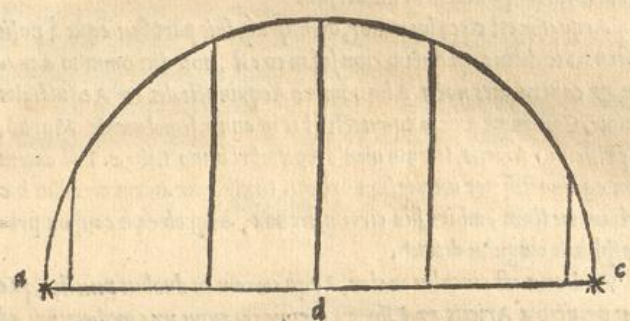
*Qui sub equatore
habitat & q
sphaera
recta) uider
uterq; polu in
horizonte & ppe
tuo hori dte uide
e. equator
sphaera ipa anni
im duplicata,
breue insup tra
dilatata & hori
egales & inq; les
apd eos no dnt.*

Ex^{lm} sphaerae rectae

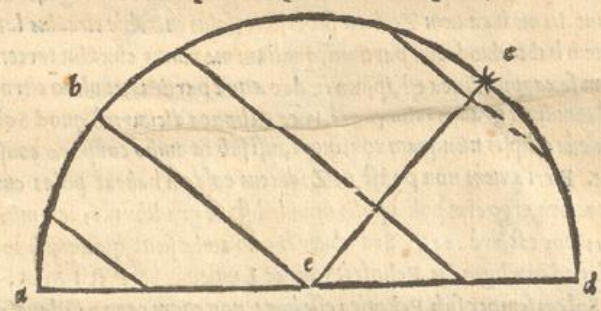
Ex^{lm} sphaerae obliquae

GEOGRAPHIA.
Spharæ rectæ exemplum.
b

>
Deimo/nae

Exemplum spharæ obliquæ.

DE DECEM CIRCVLIS QVOS IN
Cælo Astrologi imaginantur. CAP. VI.

Circuli in sphaera sunt duplices. Alij sunt maiores, qui sphaeram
in duo æqua diuidunt. Alij sunt minores, qui nõ in duo æqua,
sed in maius & minus sphaeram secernunt. Circulorum maio-
rum sunt sex, Aequator, Zodiacus, Colurus æquinoctiorum, Colurus
solstitia
B 3

HEN. GLAREANI

solstitiorum, Meridianus, & Horizon. Minorum circularum sunt quatuor, Arcticus, Antarcticus, Tropicus Cancrī, & Tropicus Capricorni. Sunt ergo decem in uniuersum

Aequator est circulus maior, omniuaq; suis partibus aequè à polis distans. Sic dictus, quoniam cum sol in eo est, nox diei omnino aequalitur & contra, dies nocti. Alio nomine Aequinoctialis & Aequidialis dicitur. Contingit autem equinoctiū bis in anno, semel mense Martio, in principio Arietis. Iterum mense septembri initio Libræ. Est autem tum equinoctiū per uniuersum orbem. Intelligitur autem circulus hic cœlum medium ambire sua circumferentiā, Atq; ob eam causam primè spheræ circulus dicitur.

Zodiacus est circulus maior, Aequatorem in duobus punctis, quæ sunt principia Arietis & Libræ, dirimens, cuius una medietas ad Septentrionē, altera uero ad Austrum uergit. Latini eum Signiferum uocant. In mediā autem Zodiaci superficie (solus enim hic circulus latitudinem habet duodecim partium, qualium maximus circulus trecentarum sexaginta) linea est, ipsum in duo aequa partiens, et ultro citroq; sex latitudinis gradus relinquens. Hæc Ecliptica dicitur: eò quod Solis Lunæue eclipsis nunquam contingat, nisi sub ea ambo corpora consistant. Fieri autem non potest, ut Zodiacus eosdem habeat polos cum Aequatore, ergo eius poli à polis mundi distant gradibus .23. & minutis .51. hoc est serè .24. Sed obiter hic notandæ sunt quinque hypotheses ad intelligendas Eclipses, Solis ac Lunæ. **PRIMA.**

Solem semper sub Ecliptica esse lineam, non etiā cæteros Planetas.

SECUNDA.

Lunam non habere per se lumen, sed à Sole accipere.

TERTIA.

Terram esse longe maiorem Lunā.

QUARTA.

Non fieri Eclipsim, nisi secundum diametrum.

Quinta

GEOGRAPHIA.

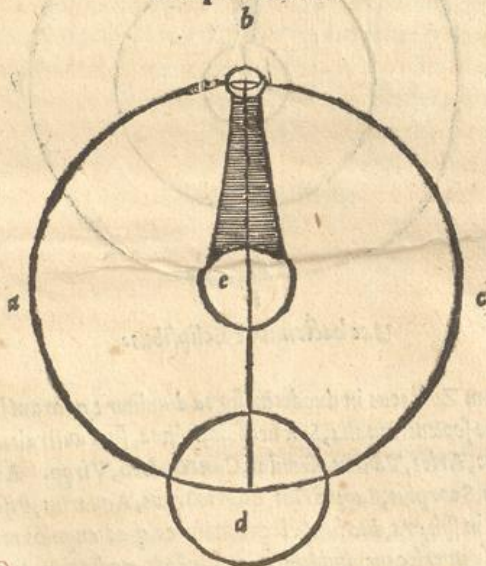
QVINTA.

Lunæ corpus densum esse & minime translucentum.
 Est igitur Eclipsis solis, quando Luna inter terram Solemque secundum
 diametrum locatur. Lunæ uero Eclipsis est, quando terra inter So-
 lem Lunamque secundum diametrum ponitur.

a b c d, linea ecliptica. e, terra. b d, diametrus, per centra-
 trium corporum means. d, Sol. b, Luna. umbra, e b.

*Solis eclipsis
 Luna defectus.*

Eclipsis Lunæ.

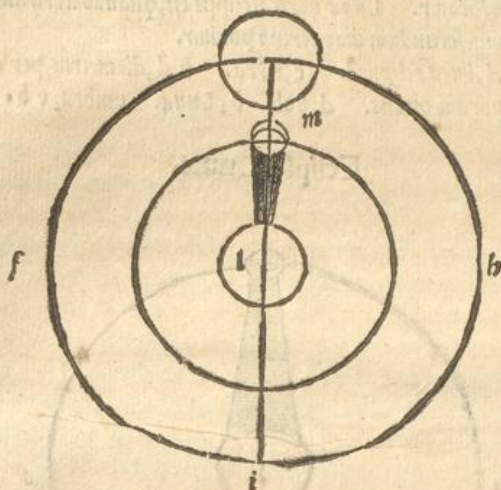
Eclipsis Lunæ potest esse uniuersalis, Solis uero minime.

HEN. GLAREANI

Eclipsis Solis.

f g h i. Solis sphaera sub ecliptica. m, luna. l, terra. umbra, m l.

g

Hæc hæctenus de Eclipsis.

Ceterum Zodiacus in duodecim signa diuiditur: quorum sex sunt
arctica, siue septentrionalia, Sex item antarctica, siue australia. Arcti-
ca sunt hæc, Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo. Australia
hæc, Libra, Scorpius, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, Pisces.

Coluri in sphaera, duo sunt circuli maiores, q̄ ad angulos rectos et
sphaerales se interfecant, diuiduntq̄ quadrantes zodiaci et aequatoris.
Sic dicti, quod Græci κολλήσεις mutila uocant et imperfecta, quæ admo-
dum sunt coluri in cælo. Apparent enim dimidiati supra horizontem.

Colurus solstiorum, est circulus maior per principia Cancrī, et
Capricorni,

GEOGRAPHIA.

Capricorni, per polos Eclipticæ, pariter & polos mundi transiens. Hic & declinationum circulus dicitur.

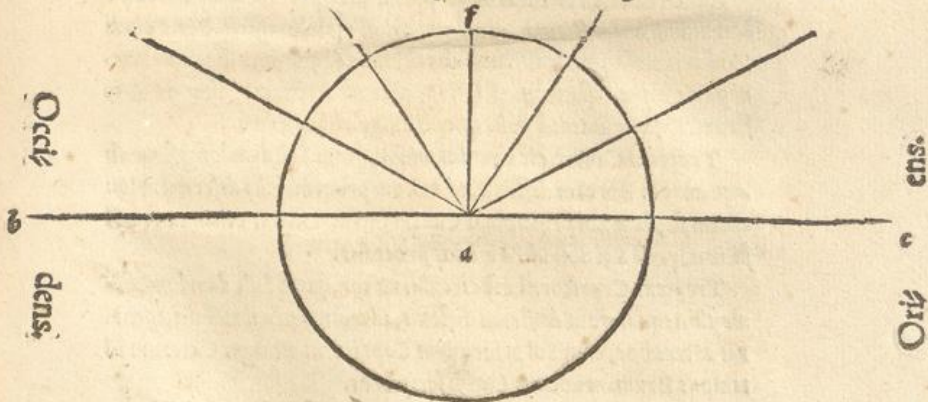
Colurus æquinoctiorum itidem circulus maior est, per principia Arietis & Libræ, pariter ac polos mundi transiens.

Meridianus est circulus maior, per punctum uerticis et polos mundi transiens. Est autem punctus uerticis, qui recte supra rem ipsam ponitur, uelut in perpendiculo uidemus. Hic etiam zenith uulgo dicitur, ac oppositus ei punctus Nadir. Nos non incommode (opinor) punctum pedum appellare possumus.

Linea meridiana autem sic inuenitur: In planum cum Horizonte æque iacentem circulum pinge, stilumq; e medio ad perpendiculum erige, qui umbram in circuli planiciem iaciat. Porro tum consideranda est ascendens solis & occidentis umbra à stilo facta. Nam ubi ea breuissima fuerit, scias Meridianum de iucendum esse à stilo in extremum breuissimæ umbræ.

Exemplum: Sit c oriens, b occidentis,

d Septentrio. g

Meridies.

a stilus erectus. umbra ab oriente in occidentem iacta maxima, a b. breuior a d, & adhuc breuior a e, breuissima aut a f in septentrionem iacta. Nam sequentes umbræ in ortum a g, a h, & a c, ita crescunt ordine, ut priores decreuerunt. Est igitur a f linea meridiana.

C IN

Horologiorum Lingula

HEN. GLAREANI

In horologijs nostrae aetatis, lingula illa tremula, quae circumuoluta
tur, lineam meridianam ostendit, quanquam non prorsus ad amussim.
Neque enim eodem meridiano nobiscum, inuenitur lapis ille, sed alia
quanto magis orientali. Ac eius auriculae Septentrionem, iuncta magne
nete, qui in ijs regionibus reperitur.

Horizon, quem finitorem quoque dicunt, est circulus maior, super
ius hemisphaerium ab inferiore diuidens. Estque is, in quem sub dio con
sistentium, circumducentiumque oculos, uidetur obtutus deficere, qui et
partem caeli uisam, a non uisa dirimit. Diuersarum autem regionum
uarius est horizon, et omnium horizontium capit is uertex, polus dia
citur. Nam tale punctum omniquaque ab finitore, atque ipso horizonte
aeque distat. Haecenus de circulis maioribus.

Arcticus, circulus minor est, quem polus Zodiaci ad motum primi
mobilis, circa polum mundi arcticum describit.

Antarcticus, est circulus minor, quem alter polus Zodiaci, circa po
lum mundi ant arcticum, ad motum primi mobilis efficit. Per Polum
Zodiaci intelligimus punctum ab ecliptica (de qua ante diximus) om
ni parte aequae distantem. Est itaque alter ad Arcticum, alter ad Au
strum. Distant autem a polis mundi. 24. gradibus ferme.

Tropicus Cancris, est circulus minor, quem Sol, dum longissime ab
aequatore in Boream deflexit, ad motum primi mobilis describit. Hoc
autem fit, dum Sol principium Cancris intrat. Dicitur etiam tunc Sol
stitium, quod Sol non ultra ad nos procedat.

Tropicus Capricorni, est circulus minor, quem Sol, dum longissi
me ab Aequatore in Austrum deflexit, ad motum primi mobilis, efficit.
Fit autem hoc, cum Sol principium Capricorni attingit. Ceterum id
tempus Brumam uocant Latini scriptores.

Declinatio Solis est, dum ab Aequatore ad Tropicos Sol discedit.
Arcus uero Coluri interceptus a Tropico et Aequatore, distantiam
cuius habet

etiam habet, quæ est. 24. graduum ferme. Tantum enim etiam Tropici ab Aequatore distant, & poli Zodiaci à polis mundi, ut iam dictū est.

Ascensio declinationi contrario modo intelligitur, dum Sol à Tropici Aequatori appropinquat, quanquam sensibile iudicium dicit Solem ascendere, dum ad Tropicum Cancri descendit: descendere uero, dum à Cancro ad Aequatorem cedit, cum potius tamen ascendat.

DE COMPOSITIONE MATERIALIS
SPHAERAE, ATQUE INIBI DE
Circularum Theoria, CAP. VII.

Sphaeram materialem si quis componere uelit, hoc modo agat. Primum Coluros extruat, qui ad angulos rectos sphaeralesq; se interfecerint. His, si ita uidebitur, axem aptet. Dein aequatorem cum ambobus Tropici, sed Aequatorem in medio, Tropicos ab Aequatore distantes. 23. gradibus, et. 51. minutis, hoc est quod nunc toties diximus. 24. gradibus ferme. Sed notandum, primum circulis per quadrantes diuisis, ipsorum quidem quadrantum singulorum esse nonagenos gradus. Quare secundum eam theoriam, oportet reliqua spacia diuidere in circulis. Exempli gratia. Quadrans ita diuiditur, Primo in tres aequas partes. Et haec deinde rursus in ternas alias. Deniq; haec singula in decenas. Atq; ita in quouis quadrante. 90. gradus emergunt. His ita habitis, facile est reliqua uel demere, uel addere. Nam unica hac distantia seruata. 24. ferme graduum, spacia in sphaera facile noscuntur. Tot enim gradibus distant Tropici ab Aequatore, atq; Arctici à suis polis, et Zodiacus ab altero Tropico ad alterum ita ponitur, ut ecliptica ambos contingat, scindat autem Aequatorem super Coluro aequinoctiorum, appropinquet uero polis super Coluro solstitiorum. Postremo Meridianus & Horizon aptentur secundum ipsorum descriptionem, & parata est Sphaera, quantum Geographico negotio usui est.

Integrum est res tota, aut rei pars, quæ sexagenaria diuisione non
C 2 prouenit.

HEN. GLAREANI

prouenit. Minutum est sexagesima pars integri. Secundum est sexagesima pars Minuti. Tertium, sexagesima pars Secundi: atq; ita deinceps secundum multitudinem unitate crescentem. Exemplum in circulis. Zodiacus diuiditur in .4. æquas portiones, quos quadrantes uocamus, Quadrans in tria signa, Signū in .30. gradus, Gradus in .60. minuta, Minutum in .60. secunda, Secundum in .60. tertia, & c.

Exemplum in tempore. Dies naturalis in .24. horas diuiditur. Hora in .60. minuta, Minutum in .60. secunda, Secundum in .60. tertia, & sic deinceps. Colligitur ergo quæ minuta præcedūt, esse integras quæ uero sequuntur, esse partes integri.

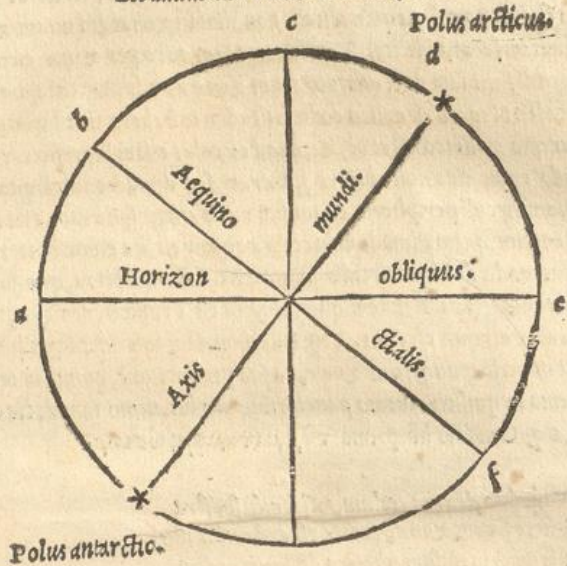
QVID PER ELEVATIONEM POLI
INTELLIGATUR. CAP. VIII.

Porro firmis rationibus demonstratum est ab Astrologis, ubicūque locorum homo fuerit, mediū cœli illi semper apparere. Hoc autem animaduertendum, in singulis regionibus, singulos esse horizontes. Deniq; illud etiam operæ pretium est notare, si homo sub æquatore fuerit, illi apparere utrūq; polum in horizonte. Sin ab æquatore cesserit polos uersus, alterum polorum eleuari, alterū deprimi, inuisibilem q; reddi. Atq; ut res clarior sit, exemplo hoc demonstrandū est. Cede ab æquatore septentrionē uersus uno gradu, polus Arcticus uno gradu leuabitur, Antarcticus deprimetur, uerticis punctus, pedum q; itidem uno gradu cedent. Item si ab æquatore, ad Tropicum usq; Canceri iueris, leuatus est polus Arcticus. 24. gradibus ferme, totidē Antarcticus depressus gradibus, tot etiam cecidit punctus oppositus uerticali puncto, ac sic deinceps, donec sub ipsum polum concesseris. Quatuor itaq; hæc puncta, magnam huic negotio lucem adferunt, quare diligenter consideranda sunt. Colligitur ex his, idem esse si dicas: polus noster. 50. gradibus leuatur nobis, Siue, polus noster ab horizonte. 50. gradibus distat, Siue, zenith nostrum ab æquatore. 50. gradibus abest.

Est autem

GEOGRAPHIA.

Est autem hæc huius rei demonstratio.

Sit Colurus nostro Meridiano iunctus, a b f. horizon a e. zenith eius c. equator b f. polus mundi Arcticus, d. erit c e, quarta circuli pars, & b d similiter. Probatio. quia sunt quadrantes à polis ad suos circulos. Sunt autem quadrantes circulorum maiorum omnes æquales. Porro, c d, cõmunis arcus est duorũ quadrantiũ c e, et d b. Ipso igitur dempto, reliqua erunt æqualia, uidelicet b c, distantia zenithi ab equatore, & d e eleuatio poli supra horizonta: Probatio. Si ab æqualibus æqualia demas, remanentia erunt æqualia.

DE QVINQVE ZONIS. CAP. IX.

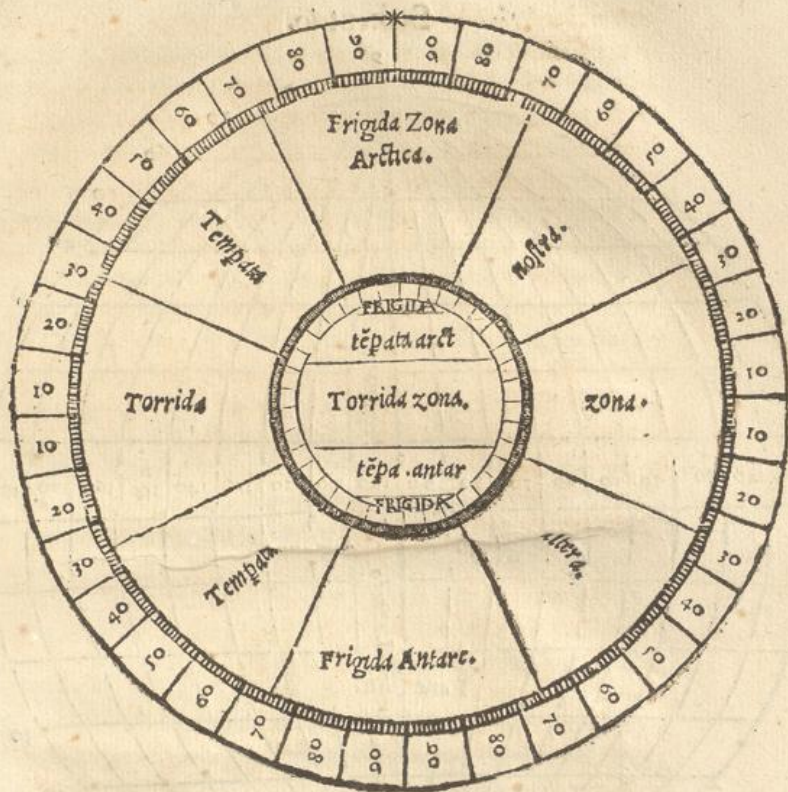
Zona est spatium de superficie coeli, ac eadem quidem proportione terræ, inter duos circulos minores comprehensum. Sũt

c 3 autem

autem circuli diuidentes zonas, quatuor, duo Tropici, Arcticus & Antarcticus. Porro Aequinoctialis non diuidit zonas, sed unam zonam mediam secat, uidelicet Torridam. Neq; uero per zonas circuli intelligendi sunt iam dicti quatuor: cum zona uox superficies sphaerae imposita sit. Nec ulli circuli in caelo latitudinem habere intelligantur, uno excepto zodiaco. Nec obstat, quod circulus etiam superficies est. Latitudo enim eius non cingere sphaeram, sed diuidere intelligitur, quanquam circuli peripheria etiam suo modo cingit sphaeram. Hic illud notandum, quemadmodum in caelo aequator est, ita etiam in terra, eodem modo de alijs circulis minoribus. Est enim terra, quae subiecta est aequinoctiali. Est item quae subiecta est Tropici, deniq; quae subiecta est extremis circulis. Atq; ita etiam de zonis intelligendum. Nam ut in caelo quinque sunt zonas, ita sua proportione, quinque in terra. Id nemo exquisitius, nemo paucioribus uerbis, nemo tam docte descripsit, atq; Ouidius lib. primo τῶν μεταμορφώσεων.

Utq; duo dextra caelum totidemq; sinistra
 Parte secant zonas, quinta est ardentior illis,
 Sic onus inclusum numero distinxit eodem
 Cura dei, totidemq; plagae tellure premuntur.
 Quarum quae media est, non est habitabilis aestus.
 Nix tegit alta duas, totidem inter utranq; locauit,
 Tempericmq; dedit, mixta cum frigore flamma.

Latitudo zonarum facile habetur, si quis sciat distantiam quinque circulorum. Nam, 24. ferme gradus totum negotium uersant.

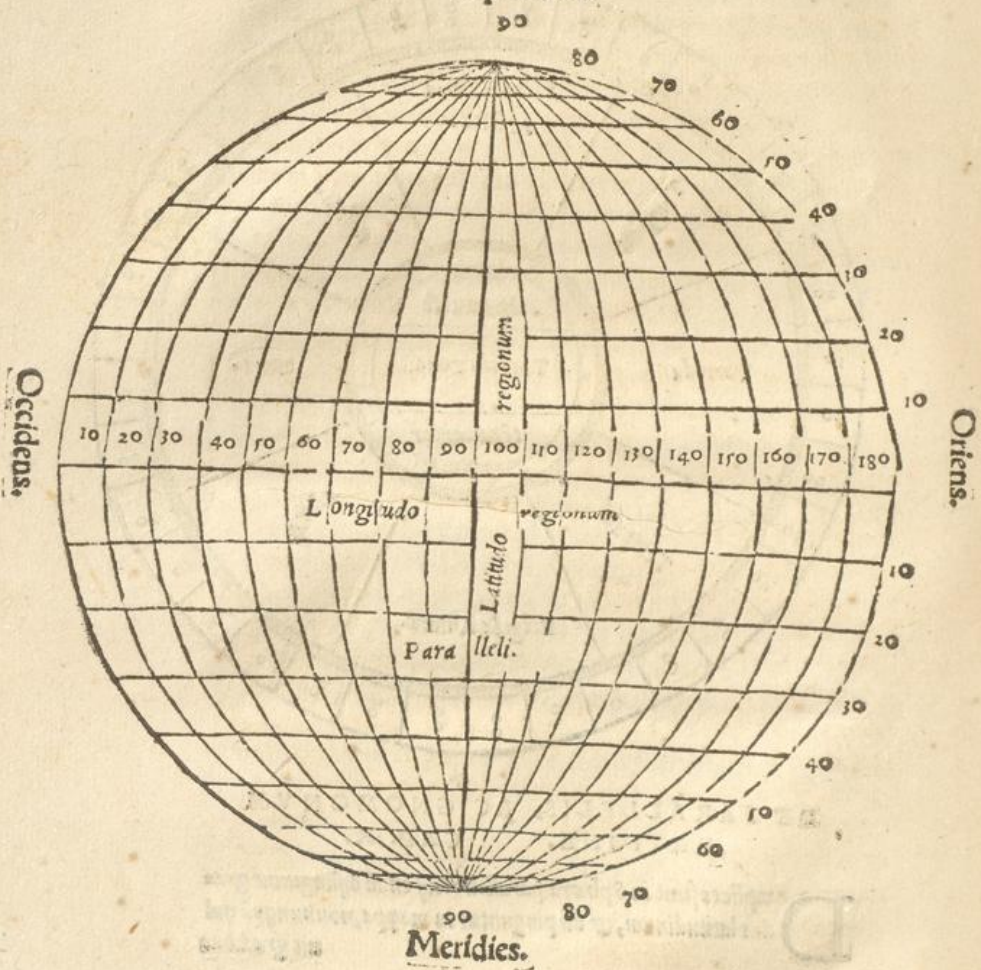

DE PARALLELIS, AC GNOMONVM
RATIONE. CAP. X.

Dvplex sunt in Sphera paralleli. Alij enim distinguunt gra-
dus latitudinum, & illi pinguntur in mappa, nonnunquā quā-
lis gradibus.

HEN. GLAREANI

Septentrio.

Occidens.

Oriens.

Meridies.

nis gradibus, nonnunquam denis distantes, numerando ab æquatore polos uersus. Alij distinguunt differentias horarum diei artificialis. Nam quo magis ab æquatore disceditur, tanto maior uariatio accidit horarum. Hi autem paralleli non pinguntur in mappulam, uerū marginibus adponuntur. Intelliguntur tamen per totam terram ab oriente in occidentem. ac de his nunc tractabimus. Vt autem intelligatur qua ratione positi sint, hæc prænotanda duximus, Quod longitudo regionum sumitur ab ortu in occasum, Latitudo uero à septentrione in austrum. Porro latitudinem determinant paralleli, mensurant meridiani. Longitudinem uero distinguunt meridiani, mensurant paralleli. Cum autem omnes meridiani in polo conueniant, omnes sibi inuicem sunt æquales: sunt enim maiores circuli. Paralleli uero, cum non habeant ubi concurrant (quippe sic non essent paralleli) necessarium habent, ut alius alio sit maior, omnium uero maximus, æquator. Et ipsi à meridianis in æqualibus arcibus intersecantur: quorum arcuum proportio sciri non potest, nisi ex totius circuli proportionem ad maximum. Præterea notandum, sub æquatore habitantibus, semper esse diem nocti æqualem, duodenarum uidelicet horarum. Cuius causa est, quod horizon eorum omnes parallelos, quos sol describit, medietate secat, ad angulos rectos & spherales, æqualesq; arcus supra atq; infra horizonta relinquit. Verum quo magis ab æquatore disceditur, tanto maiorem esse horarum uariationem, noctisq; & diei. Ergo ubi horarum uariatio est ab Aequatoris æqualitate uno quadrante, ibi aliquis nouus parallelus ab oriente in occidentem à Ptolemæo descriptus est, usq; in eum, qui per medium Hyberniæ, ubi propter spheræ præcipitem coartationem, non quadrantibus proceditur, sed medietatibus, & paulo post totis horis. Est autem hæc subiecta descriptio ex Ptolemæi libro περί τῆς μεγάλης πραγματίας

Tropicus
Canceri.
Aequator.

Amphicy Sex.

20	16	$\frac{1}{4}$	52.00. minut.	$33 \frac{1}{2}$	$79 \frac{1}{2}$	217	$\frac{1}{8}$	Per Rhein ostia	
19	16	$\frac{1}{2}$	51. $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{6}$	$31 \frac{1}{3} \frac{1}{12}$	$77 \frac{1}{3} \frac{1}{12}$	229	$\frac{2}{3}$	Per Agrippinam Colon.	IX
18	16	$\frac{1}{4}$	50 $\frac{1}{4}$	$29 \frac{1}{2} \frac{1}{12}$	71 $\frac{1}{2}$	210	$\frac{1}{3}$	Per mediam Maecim.	
17	16		48.32. minut.	27 $\frac{1}{2}$	67 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	188	$\frac{1}{12}$	Per Borythensis ostia.	VIII
16	15	$\frac{1}{2}$	46 r1. minut.	$27 \frac{1}{2}$	$67 \frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	174	$\frac{1}{6}$	Per fontes Istri.	
15	15	$\frac{1}{2}$	45. i. minut.	$23 \frac{1}{4}$	60	157	$\frac{1}{12}$	Per medium pontu Euxi.	VII
14	15	$\frac{1}{4}$	43 $\frac{1}{4}$	$20 \frac{1}{2} \frac{1}{3}$	$51 \frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	144	$\frac{1}{1}$	Per Massiliam.	
13	15		40. r6. minut.	18 $\frac{1}{2}$	$47 \frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	127	$\frac{1}{3}$	Per Hellepontum.	VI
12	14	$\frac{1}{2}$	38 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$	$15 \frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	$47 \frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	114	$\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	Per Smyrnam.	
11	14	$\frac{1}{2}$	36	$12 \frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	$43 \frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	103	$\frac{1}{3}$	Per Rhodum.	V
10	14	$\frac{1}{4}$	33. 18. minut.	10	$39 \frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	93	$\frac{1}{12}$	Per mediam Boeniceam.	
9	14		30.22. minut.	$6 \frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	$31 \frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	83	$\frac{1}{4}$	Per inferiora Aegypti.	IIII
8	13	$\frac{1}{4}$	27.40. minut.	$3 \frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$	$31 \frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	74	$\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	Per Prolemaida Thebai.	
7	13	$\frac{1}{2}$	23. r1. mi. 20. sec	0	27 $\frac{1}{2}$	65	$\frac{1}{3}$	Per Syent.	IIII
6	13	$\frac{1}{4}$	20. 14. minut.	$3 \frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	22 $\frac{1}{3}$	58	$\frac{2}{3}$	Per Napatos.	IIII
5	13		16.27. minut.	$7 \frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	$17 \frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	51	$\frac{1}{3}$	Per Meroen.	II
4	12	$\frac{1}{4}$	12 $\frac{1}{2}$	12	$13 \frac{1}{3}$	44	$\frac{2}{3}$	Per Adulicum Sinum.	
3	12	$\frac{1}{2}$	8 $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	$16 \frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	8 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	37	$\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	Per Aualicum Sinum.	I
2	12	$\frac{1}{4}$	4 $\frac{1}{4}$	$21 \frac{1}{3}$	$4 \frac{1}{2}$ $\frac{1}{12}$	32		Per Taprobann.	
1	12		0	$27 \frac{1}{2}$	0	27	$\frac{1}{2}$	Per mediam Africam.	

Africa. Aequino-
ctialis. Hyberna.
Snomonum umbrae.

104
103
102
101
100
99
98
97
96
95
94
93
92
91
90
89
88
87
86
85
84
83
82
81
80
79
78
77
76
75
74
73
72
71
70
69
68
67
66
65
64
63
62
61
60
59
58
57
56
55
54
53
52
51
50
49
48
47
46
45
44
43
42
41
40
39
38
37
36
35
34
33
32
31
30
29
28
27
26
25
24
23
22
21
20
19
18
17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

Numerus parallelorū.		Hore cum partibus.		Elevatio poli, siue elongatio parallelorum ab Aequatore.		Loca per quæ scribuntur paralleli.		Climata.
39	Medius annus	90	90			Per mare glaciale.	XIX	
38	Menses. 5.	84	75			Per mare glaciale.	XVIII	
37	Menses. 4.	78 $\frac{1}{4}$	60			Per mare glaciale.	XVII	
36	Menses. 3.	73 $\frac{1}{2}$	45			Per Pileppos.	XVI	
35	Menses. 2.	69 $\frac{1}{2}$	30			Per mediam Islandiam	XV	
34	Mensis. 1.	67 $\frac{1}{2}$	15			Per Gothiam.	XIV	
33	24	66 $\frac{1}{6}$				Per Gothiam.	XIII	
32	23	66				Per Gothiam.	XII	
31	22	65 $\frac{1}{2}$				Per extrema Scythiæ.	XI	
30	21	64 $\frac{1}{2}$				Per Scythiam.	X	
29	20	63				Per Thulen.	IX	
28	19 $\frac{1}{2}$	62				Per Ebudas insulas.	VIII	
27	19	61				Per Septem. Hybernæ.	VII	
26	18 $\frac{1}{2}$	59 $\frac{1}{2}$				Per medium Hybernæ.	VI	
25	18	58				Per australes p. r. Hyb.	V	
24	17 $\frac{1}{4}$	57				Per Camolodunū Brit.	IV	
23	17 $\frac{1}{2}$	56				Per mediam Britann.	III	
22	17 $\frac{1}{4}$	55				Per Bullacū Britan.	II	
21	17	54 $\frac{1}{2}$ minut.				Per Tanais ostia.	I	

Polus *
 Arcticus.
 Circulus
 Arcticus.

Pericy Septem.
 Hierocly uiginti 9 Sex.

18	17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
48	47	46	45	44	43	42	41	40	39	38	37	36	35	34	33	32	31

HEN. GLAREANI

In hac figura primus ordo significat numerum parallelorū. Sunt enim³⁹ in uniuersum. In secundo ordine posita sunt horæ cum partibus. Deuenitur autem ab¹². horis ad medium annū. Porro tertius ordo declarat, quot gradibus quiuis parallelus ab æquatore distet, donec ad nonagesimū usq; gradum peruentum fuerit. Deinde sequuntur tres ordines pro umbrarum in Gnomonibus ratione, quorum primus æstiuam umbram explicat, Secundus æquinoctialis, Tertius hybernā, usq; ad²⁵. parallelum. Nam ultra deficiunt rationes umbrarum, propter propinquitatem nimis angustam, ut ait Ptolemæus.

Vltimus ordo loca habet in terra habitabili, per quæ paralleli ipsi meant. Marginibus porrò apposimus utrinq; illic parallelorum nomina ex umbris, hic climatū numerum. Sed de ijs in sequentibus copiosius differemus. Exempli gratia. Aequinoctialis est primus parallelus, qui habet perpetuo¹² horas. Elongatio eius nulla est: quippe alij paralleli ab ipso distant. Aestiua umbra est²⁷. & semis partium, quallium Gnomō. 60. Aequinoctialis nulla, Hyberna totidem quot æstiuā. Per mediam autem Africam describitur æquinoctialis, ut habet nostra ætatē terra habitabilis.

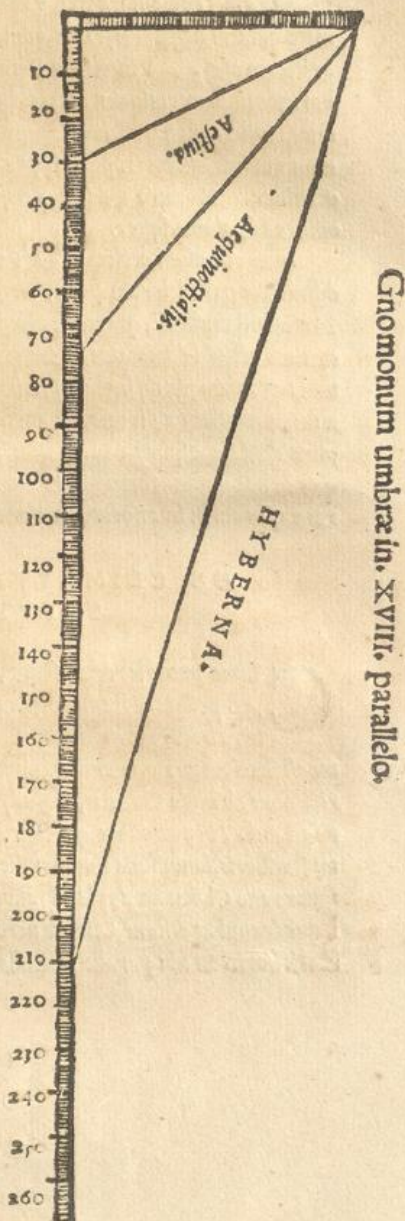
Item secundus parallelus¹². habet horas, & quadrantem: distat ab æquatore gradibus quatuor & quadrante. Umbra æstiuā partes habet²¹. & trientem. Aequinoctialis partes. 4. cum triente & uncia. Hyberna uero triginta duas. Meas autem per Taprobanen insulam Indici maris. De reliquis parallelis eodem modo coniiciendum.

De Gnomonibus autem hoc sciendum: Erigatur ad perpendiculū stilus in plano, æque cum horizonte iacente, diuidaturq; stilus in⁶⁰. æquas partes, in quas easdem & planū iacens æque scindatur, sed longius multo protrahatur, uidelicet ut hyemales umbræ pingi queāt. Tūc sanè in quauis regione, quas diximus umbras, facile uidebis. Nā æquinoctialis umbra bis in anno inquiri potest, æstiuā semel, ac hyberna semel, uidelicet cum sol est in Tropicis. Deficiunt autem umbrarum rationes in uicesimo sexto parallelo. Superfluuq; est (ait Ptolemæus) uel horarum

horarum, uel umbrarum quadrantes, in gnomonibus recensere, ob nimis angustam propinquitatem parallelorum. Porro obiter hic notandum, quod ex umbrarum, quanquam alia ratione, triplices sunt nominati paralleli. Primi Amphiscij, id est, in utraque partem umbram mittentes. Fit enim bis in anno, sole ad uerticem aduentante, ut gnomones nullam umbram faciant in meridie. Ac horum quidem umbræ ad Austrum declinant, cum Sol circa Cancrum uersatur: ad Septentrionem autem, cum Sol ad Capricornum descendit. Tales certe sunt omnes inter duos tropicos comprehensi paralleli: In figura uero nostra, sex primi.

Alteri sunt Heteroscij, id est in alteram duntaxat partem umbram mittentes. Primus eiusmodi est parallelus per Syenen, uidelicet Tropicus Cæcri, quanquam is Solem supra caput habet, non etiam reliqui Heteroscij. Heterosciorum itaque

E primus

HEN. GLAREANI

primus est Tropicus Cancrī, Vltimus autem tricesimus secundus, nō
mero quidem uigesimus sextus, omnes à Tropico Cancrī ad circulum
arcticum usq;. Vltimi sunt Periscij, id est, qui umbram in omnes
horizontis partes mittunt in circulum omni die. Horum primus est
tricesimus tertius parallelus. Quippe in hoc dies. 24. horarum est. Et
totus quidem aestiuus tropicus supra horizonta conspicitur, alter uero
occultur. Numero quidem Periscij sunt septem, à circulo arctico
omnes ad polum usque.

Inter circulum arcticum & Polum, propter sphaerae angustiam,
differentia parallelorum per. 15. augetur gradus, sed utrinq; ab latere
Meridiani intellecti, qui menses singulos efficiunt, donec sub polū de-
uentum est, ubi dimidiatus annus, est dies unus: dimidiatus alter, nox
una: quoniam sex ibi signa supra horizonta consistunt, sex infra. Itaq;
totus annus illic ex die uno, & nocte una consistit. Est autem haec fi-
gura dimidiatae sphaerae. Nam hemisphaeria eiusdem rationis sunt. Et
quae in hoc diximus hemisphaerio, in altero prorsus ita habent. Quae
res explicata in hoc nostro, in altero patet.

DE CLIMATVM RATIONE.
CAPVT. XI.

Clima proprie regio est, & ut Columella ait, quoquo uersus
60. pedum. Est enim octaua pars iugeri. Apud Geographos
uero horarum inclinatio dicitur. Definiunt autē hoc pacto: Clī-
ma est spaciū terrae, inter duos parallelos comprehensum, in quo por-
rectissime ab initio Climatis, usq; ad finem eiusdem, dimidia hora uaria-
tio est diei. Vbi notandum, quotum aliquod clima ab aequatore fuerit,
tot semiboris, longissima eius loci dies, superat diem nocti equalē. Est
igitur ratio Climatum dupla ad rationem parallelorum. Nam paralle-
li quadrantibus distant, Climata uero duobus quadrantibus, id est, men-
suris horis. Et ubi paralleli dimidiatis horis cōstituntur, ibi Climata
integrīs

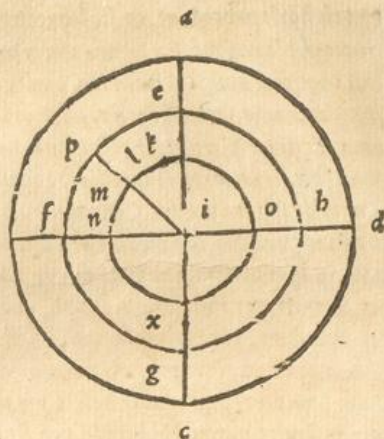
Integris horis procedunt, & sic sequenter ad finem usq; parallelorum, seruata dupla ratione. Ex figura autem precedenti parallelorum, faciale est conijcere omnia accidentia Climatum, ut sunt horarum differentie, poli eleuatio, & umbrarū ratio. Porro qui nostra etate de Climatum ratione scripserunt, præceptionem nobis dederunt, cum ab initio, tum à fine claudicantem: qualis est Ioannis à Sacro Busto, quem auctorem de sphaera uocant. Climata uero haud dubie denomiari debent ab ultimo parallelo, ubi media hora diei uariatio est. Erunt itaq; Climata. 10. his nominibus nominata: Per Aualicum sinum, per Merocem, per Syenen, per inferiora Aegypti, quod alij d'ic' ἀλεξωνείασι: per Rhodum, per Hellepontum, quod autor de sphaera uocat d'ic' ἑσπέρου: per medium pontum, per Borysthenis hostia, p Agrippinā Coloniam, per Tanais fluij hostia, per mediam maiorem Britannia, per australes partes Hybernia, per septentrionalia Hybernia, per Thylen, per extrema Scythie, per Gothiam, per mediam Islandiam, per mare Glaciale, & ultimum hinc polum usq;. Caterū ut hic descripta sunt Climata hemisphaerij nostri, ita in altera parte alterius hemisphaerij, eadem ratione constiui possunt, quemadmodum etiam antea de parallelis diximus.

QVOD TERRAE QVANTITAS HV-
MANO INGENIO CERTO DE-
prehendi queat. CAP. XII.

Adeam rem hypotheses sunt aliquot. Prima. Circuli ad circulum esse proportionem. Secunda. Medium caeli nobis semper apparere. Tertia. Demissos radios à sole, in terra differtentis parteis, parallelos esse. Quarta. Terram se ad totum caelum habere uelut punctum. Quinta. Aequalium angulorum productas circumferentias, similes esse, id est, eandem rationem, proportionemq; habere ad circulos suos. Eius est exemplum subsequens.

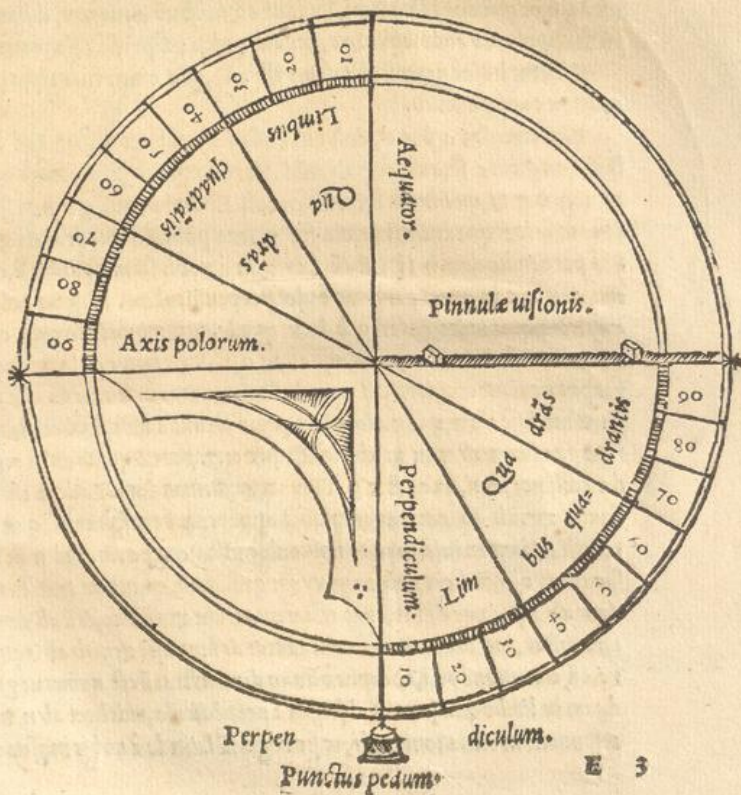
E a Nam quem

Nam quemadmodū b a,
est quadrans maximi cir-
culi a b c d, ita f e est qua-
drās medij circuli e f g h,
et n l minimi. Sunt enim
oēs ad angulū a i b. Itē ut
p e est octaua pars medij
circuli, ita l e est octaua
pars minimi circuli. Sunt
enim ad eundē angulū ar-
cus. Ita quemadmodū coe-
lū in quatuor equas ptes
diuidimus, super centrum

mundi, nimirum sua proportiōe etiam terra in quatuor partes scindi-
tur, ut superni quadrantes infernis quadrantibus comparētur. Et quē-
admodum quadrantes in caelo nonagenis gradibus diuiduntur, ita etiā
terrae quadrantes. Cum autem coelum circumuoluitur, totum utiq; sub
aspectum cadit: atq; ita facile est illic quartam portionem inuenire. Se-
cus autem de terra. Quandoquidem homo diutina peregrinatōe, ni su-
periora respexerit, scire nō potest quātam partem eius trāsierit. Alioq;
facillimam erat totius terrae quantitatē, atq; adeo omnes eius partes in-
uestigare. Ideoq; hāc ex superioribus uenari oportet. Quam ad rem
sunt Astrolabia, atq; alia instrumenta multa. Porro de Quadrante ne-
gotium facillimum est, id nunc exequemur. Diuide quemuis circulum
in partes quatuor, ita ut dimetientes duae se in centro ad angulos rectos
intersecent. Deinde semidiametro alteri pinnulas appone, per quas
poli stella, uel aliud astrum uideri queat: aut per quas radij solares
possint demitti. Ex dictis aut notum est, si per pinnulas uideas poli,
eam dimetientem significare axem mundi: alteram autem pinnulis ca-
rentem, aequatorem. Quod si per foramina pinnularū, radios solis ac-
cipias

cipias (quod commodissime fit cum sol sub æquatore decurrit) illa dime-
 tiens tunc significat æquatorem, altera uero axem mudi. Porro limbus
 quadrantis diuidendus est in nonaginta partes, et si uoles, etiam oppo-
 situs arcus in totidem. Deniq; fige in centrum perpendiculū, et paratus
 est quadrans, quantū ad hoc negotium attinet. Huius hæc est figura.

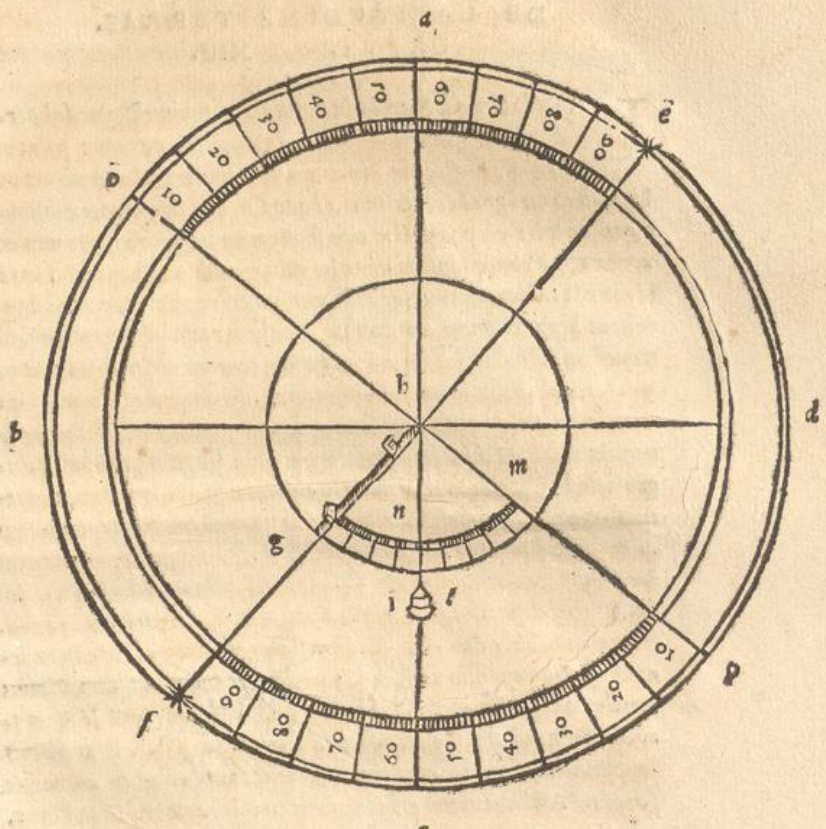
HEN. GLAREANI

Ceterum memoria tenendum est, quod capite octauo diximus, quatuor puncta cum horizonte cedere, ab meridie in septentrionem cedentibus nobis, eut contra, à Septentrione in meridiem. Sunt autem hæc, Duo poli, zenith capitis nostri, atq; punctum ei oppositū. Nam quantum superius nos ab æquatore discesserimus, tantum inferius oppositū punctam identidē cedit, atq; adeo polus alter leuatur, alter deprimitur. Ideoq; hæc quatuor idem sunt, Distantia zenith ab æquatore, distantia puncti oppositi ab eodē æquatore, eleuatio poli, ac depressio alterius poli. Est item huius negotij alia demonstratio, quæ tamen etiam ipsa pro cedit ex capite octauo.

Esse circulus $a b c d$, Colurus nostro Meridiano iunctus. Sed $b d$ horizon. Item $e f$, axis ac poli mūdi. Porro æquator sit diameter $o p$. Deniq; $h g m$, quadrans minoris circuli. Et limbus eius, $g n m$, respondens inferiori quadranti in cælo $f c p$. Item pinnule quadrantis $g h$. Sed perpendiculum $h i l$. Cū autē horizon à nobis sit institutus $b d$, erit eius axis $a c$, in quem perpetuo cadet perpendiculum. Si igitur polum inspicere quis uolet, cadet $g h$ latus quadrantis minoris circuli, cum axe mundi $f e$. At $h m$, cum æquatore $o p$. Viso igitur polo, uide quo perpendiculum ceciderit. Id enim in limbo, quem uidemus ita esse. 90. partibus dissectum, quem admodum prior formula monstrabat, numerum graduum ab n in m abscindit, quæ certe portio quadrantis respōdet cæli portioni, quæ est $c p$. Tum ita ratiocinandum. Eadem est distantia zenith ab æquatore in nobis apparenti hemisphærio, quæ est puncti pedum in inferiore ac nobis absconso hemisphærio. Sed $n m$ respondens $c p$, indicat nobis numerum graduum, quantum punctus pedum ab æquatore distat, ergo etiam quantum zenith nostrū ab æquatore distat, indicabit. Porro cum eadem distantia sit zenith ab æquatore, cū eleuatione poli, ut capite octauo demonstratū est, numerus graduum in limbo quadrantis abscissus à perpendiculo, uidelicet ab n in m erit numerus eleuationis poli, ac sic regionū latitudo à nobis inq̄sita est.

GEOGRAPHIA.

13

De latitudine

HEN. GLAREANI
DE LATITVDINE TERRÆ.
CAPVT. XIII.

L Attitudo terræ à Meridie in Septentrionem intelligitur, sed perquiritur ex superioribus dictis. Quippe sub æquatore polus in horizonte conspicitur. Sin autem uerso itinere ad alterutrum polorū, ab eo uno gradu cefferimus, id quo l, ut iam diximus, ex instrumeto facile haberi potest, hoc tum spatium metiri oportet, quo meso, aperte apparebit, quantum terræ singulis gradibus respondeat. Porrò id inter biua loca, ubicunq; gentiū uoles, inuenire poteris, modo à Meridie in Septentrionem, aut contra, incesseris recta sub meridiano, eū numerum uel miliariorum, uel stadiorum inuentū multiplicā in. 360. gradus. Ita habebis totum ambitum terræ, qui quidem est secundū maiorem circulum. Verum quot stadia singulis gradibus respondeant, diuersum auctores tradidere. Ptolemæus enim singulis gradibus quingenta stadia deputat, quæ si multiplicauerimus in. 360. gradus, prouenient. 180000. stadiorū. Rursus si hunc numerū multiplicauerimus p. 7. ac summā productam per. 22. diuiserimus, emerget subito numerus dimittentis, stadiorū. 57272. ac $\frac{p}{11}$. Quod si octona stadia singulis millibus passuū deputabis, fiunt totius ambitus milliaria Romana. 22500. Plinius enim lib. 2. cap. 23. ait stadium habere passus. 125. Itaq; in mille nos passus uenient octona stadia. Eratosthenes autem, ut idem Plinius penultimo capite lib. 2. auctor est, singulis gradibus deputat septingenta stadia. In quibus à Ptolemæo ducentis gradibus distat. Eratosthenis supputationem secutus est Strabo & uetrum pleriq; & auctor de sphaera. Ambitus autem totius maioris circuli, auctore Eratosthene, erit. 252000. stadiorum. At millium passuum. 31500.

DE LONGITVDINE CIVITATVM
CAPVT. XIII.

S Anè à Borea in Austrum perfacile est regionum latitudinem, ut capite precedente iam docuimus, inuenire, quandoquidē utriusq; aliquod

aliquod immobile principium est, uidelicet polus. At ab ortu in occasum non ita facile. quando nullum ibi principium immobile uidetur. Ideoq; notandum, quemadmodum zodiacus in .12. signa diuiditur, ita etiam equinoctialis. Quem eo libentius nominamus, quod zodiaci signa inaequaliter oriuntur atq; occidunt. Porro quini deni gradus equinoctialis, id est, dimidiatum signum, singulis horis conscendunt. Triceni uero, id est, totum signum, binis horis. Sequitur ex eadem ratione, ut totus aequator intra .24. horas exoritur, quæ faciunt diem naturalem. Item semicirculus intra .12. & singuli quadrantes senis horis. Ut igitur ciuitatum longitudo inuestigetur, hoc considerandum est, quot horis citius Sol oriatur huic, quam alteri ciuitati. Necessum enim est, ut quæ magis ad orientem sunt urbes, etiam citius orientem solem habeant, quam eæ, quæ ad occasum uergunt. Quod si ciuitas aliqua, una hora citius habuerit orientem solem quam altera, haud dubie quinque denis gradibus distabunt. Si duabus horis, tricenis. Sin media hora, distabunt gradibus septenis ac semisibus. Verum hæc differentia ortuum, in diuersis regionibus potest accipi, ex uno aliquo, quod eodẽ tempore, atq; adeo uno momento apparet in diuersis regionibus. Quales sunt eclipses Lunæ, quæ uno quidem minuto temporis consistunt. sed ipsi, qui magis orientales sunt, plureis horas de horoscopo abscedunt. quandoquidem citius habuerunt orientem solem, ideoq; citius etiam numerarunt, ut Arbilis Assyriæ urbs orientem uersus, habuit Eclipsim hora quinta, quando Carthago occidentem uersus hora secunda. Tribus ergo horis distant, gradibus .45. auctore Ptolemæo lib. 1. cap. 4.

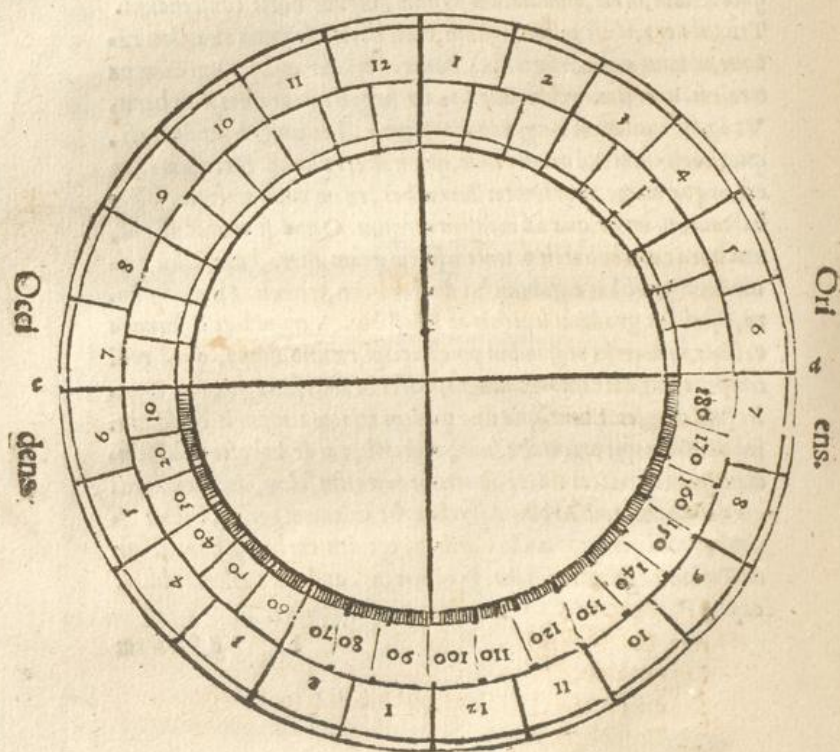
Eius sit typus subsequens.

F 4, Sinarum

HEN. GLAREANI

a, Sinarum regio & oriens. c, Fortunata insula & occident.
 a b c, superius hemisphaerium cognitum. a d c, inferius hemisphaerium
 Ptolemæo incognitum. b c d, arcus noctis Sinarum. d a b,
 arcus noctis insularum Fortunatarum.

Septen b trio.

Meridies

De mensura

DE MENSURA ET EIVS PARTIBUS,
atq; inibi de pede Romano. CAP. XV.

Mensuram omnem, de qua nobis sermo est, finitam esse constat: Partes uero eius multae sunt, cum apud Latinos, cum apud Graecos. Nobis à minimis incipiendum, sed breuiter, ut alia.

Est igitur digitus, qui continet quatuor hordei grana in latum posita. Palmus minor quatuor habet digitos, graece παλαιστή, à nostris trās uersa manus. Maior. 12. digitos, quem Graeci σπιθαμή uocāt, Latini dodrantem. Pes, quatuor palmos minores habet. Cubitus siue cubitum, sesquipedem. Gressus, duos pedes et semissem, graece βήμα. Passus, quinq; pedes, hoc est, duos gressus. Orgya, sex pedes: est enim mensura inter manus expansas, ut uertit ex Suida Budaeus. Stadium. 125. passus. Plethrum, centum pedes, quanquam saepe pro iugero capitur. Diailos, duo stadia. Milliarium nomen habet à mille passibus: continet autē stadia octo. Dolichos, duodecim stadia. Schenus, 60. stadia. Parasenga, 30. stadia. Stathmos porro, id est, tabellariorum, siue ueredariorum diuersorium, mensurarum maxima, nō ita certa tamen: apud quosdam tamen milliaria. 28. et semis continet.

Quando autem de mensuris certatim omnes praecipunt, qui Mathematica nostra etate docent, pauci uero, quoties quid oculis subiciendum est, quicquam certi adferre in medium possunt, opere pretium uisum est nobis mi ornatissime Ioannes, studiosae iuuentuti indicare uel unam hic mensuram pictam, pedis inquam Romani, quam quondam cū Luteciae degerē, à Clariß. uiro, D. Guiljelmo Budaeo, Gallia nostrae maxio ornamēto, accepi. Nā forte cū ab urbe pestis nos pelleret, ac ambulare aliquo liberet, cōmodum in mentē uenit, ut illius uillam inuiserem. Et uidi quidem non absq; ingenti uoluptate. Demum Basileae cū benignitas tua ē Francica legatiōe reuersa, uellet aliquot mensibus hic frui consuetudine D. ERASMI Roterodami, uerē ac Christianae Theologiae instauratoris, parentisq; nostri, ac omnium studiosorum,

F 2 monstraretq;

*Mensurae partes**Digitus**Palmus**Spithame D. d. d. d.**Pes. cubitus**Cubitus**Gressus**Passus. Orgya**Stadium**Plethrum**Diailos**Milliarium**Dolichos**Schenus**Parasenga**Stathmos.**Ioannes à Lasco.*

Calepinus.
Para parasenga apud
pedes uisae mensurae
F. g. g. g. h. a. f. m. d. m.
uoluntates. In hac
ma uisae f. l. e. m.
hanc uisae potius in
libell. de pondere

HEN. GLAREANI

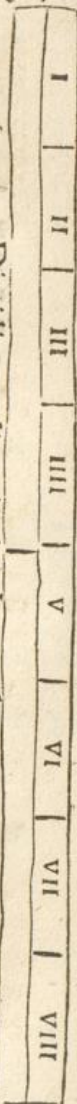
monstraretq; mirificum hoc opus sphaerae, quod Christianissimus Galliarum rex FRANCISCUS tibi dono dederat in monumentum amoris mutui. Memini me quoque tibi commonstrasse, quid muneris ego à Budæo, eiusdem illustrissimi Regis Secretario haberem. Erat munus illud tuū regium, eximium, ac magnificū, à maximo principe datū: Meū non eiusmodi, sed tamen quale decebat doctum, ac eximium uirum dare, studiosum accipere. Certe ut nulla sit donorū comparatio, certe animi nobis aestimandi sunt. Rex est omnium munificentissimus, Budæus omnium humanissimus, uterq; magnificus, uterq; humanus. Sed ad rem reuertar. Iubebas tum ut faber aliquis eundem pararet tibi pedem, quod factum est à nobis sedulo. Atque hic est, quo urbs Parisiensis in operibus publicis utitur. Putatq; Budæus eam formam à Romanis in Gallias, ut pleraq; alia, uenisse. Eam hic oculis subijcere placuit, sed dimidiatam duntaxat, propter spacij angustiam.

Porro cū hæc scriberem, in manus nostras uenit alius Romæ pedis typus Leonardi de Portis, Iurisconsulti Vicentini, uiri apprime cruditi, ac diligentis, quam ait Romæ in hortis Angeli Colocij uiri doctissimi extare. Eam quoque formam hic appinimus, ne studiosi hic quicquam desyderarent.

Parisensi pedi fermè conueniunt apud artifices forma, quibus in operibus publicis utuntur. Superat autem Leonardi pedem plus uncia. Et ipse Leonardus ingenue fatetur pedum publicorum formas maiores esse uncia .xvi. digiti manus non omnino crasse, ut nūc sunt homines. Ridiculum autem fortassis, quod quidam putant olim maiores fuisse homines, quàm sunt nostra etate. Ut res se habeat, uerisimilius est, cū primum typus hic hominibus placeret, ut mensura examen esset, electum esse hominem eximie stature, non omnino portentoſe, nec etiam prorsus uulgaris, à cuius magnifica forma

Digit.
Palmi.

Dimidium pedis antiqui ex Leonardo.

Uncia siue
pollices.
Digit.

Dimidium pedis Romani, ac urbis Parisiensis.

GEOGRAPHIA.

21

magna mensura acciperetur. Et uidi quorū pedes excederent hanc
 formam Parisiensem, sed in paucis: in plerisq; deficere. Leonardus pu-
 tat à natura hæc inspicienda; quando quidem denominatio pedis à natu-
 ra est: Et siliquis ubiq; esse easdem, & digitos quoq;. At ego conijcia
 postea hanc per siliquis diuisionem à doctis adiectam, primum autē pe-
 dem usurpatū ut nunc publice habetur. Verum huius negotij institutiō
 non est, ut hæc exactius prosequamur. Quod autē ad negotium nostrū
 attinet, sciendū in omnibus circulis maioribus, quoquo uersus trahantur,
 omneis gradus æquales esse, atq; singulis quingena stadia respon-
 dere, auctore Ptolemæo, si codex non fallit. Nam auctore Erato sthe-
 ne, quem sermè sequuntur Geographi, collatio singulorum graduū, est
 septingenorum stadiorum. Neq; uerisimile est, ducentorum stadiorum
 differentiam in singulis accidisse gradibus. Id etiā supra adnotauimus,
 cum de latitudine terræ diceremus. Quapropter multiplicæ cœli gra-
 dus, qui sunt. 360, in quingenta stadia, subito emergent maximi cuiusq;
 circuli stadia 180000. quæ si per octo diuidantur, proueniunt milliaria
 italica. 22500. In parallelis autem discrimen est. nam quanto æquino-
 ctiali propinquiores sunt, tanto maiores arcus habent, ac proinde ma-
 iorem collationem in gradibus. Contra uero, quanto polo propinquo-
 res, tanto minores arcus habent, & proinde minorem collationem in
 gradibus. Hæc in tabulis Ptolemæi serè marginibus apponitur.

DE VENTIS. CAPVT. XVI.

Ventus est exhalatio calida & sicca, lateraliter circa terrā mo-
 ta. Causa efficiens uenti est Sol et astra, Materia uero exhalati-
 o. quæ dum in sublime, partim astrorū ui, partim natura uol-
 litur, obstaculum inuenit mediam regiōem aëris frigidam, & ab se pe-
 lentem calidum. Ideoq; retruditur exhalatio, meatq; in obliquū cir-
 ca terram. Vbi notandum, aërem secundū qualitatem, diuidi in tres rea-
 gones: Infimam, quæ proxime circa nos est, plerumq; temperatā; Me-
 diam frigidam.

*Aeris tria inter,
 frigidā.*

F 3 diam frigidam

Pagina
 Rationes
 I
 II
 III
 IIII
 V
 VI
 VII
 VIII

HEN. GLAREANI

nam frigidam, quam attingunt celsissimi montes. Tertiam supremam
 calidam, proximamq; sphaerae ignis. In hac postrema generantur dra-
 cones uolitantes, stellae cadentes, et similes impressioes, ut uocant Phi-
 sici. Quod uero ad loca uentorum attinet, notandum in quous horizon-
 te quater

Gloria sit Osten, orate sit tibi Westen.
 Gib Wasser suden, Euangelium tibi Norden.

te quaternas uentorum regiones principales intelligi posse, quibus utrinque binas adpingere oportet. Erunt itaque tres ab ortu uenti, tres ab occasu, totidem & à septentrione, & à meridie, quæ denotat hic depicta figura. Socios quidem uentos ab tropicis utrinque imaginamur, sicut ab Arcticis ex utraque parte. Poëte uero quatuor dixerunt uentos principales nominarunt; ab ortu Eurum, ab occasu Zephyrum, ab septentrione Boream, & ab meridie Ausurum. De hac re sunt hæc Manilij duo carmina.

Affer ab axe ruit Boreas, fugit Eurum ab ortu.

Auster amat medium solem, Zephyrusq; cadentem.

Eandem rem Naso lib. 1. Metamor. describens, quanquam explicato sermone, atq; adeo splendoribus figuris depinxit.

Eurus ad Auroram, Nabathaq; regna recessit,

Persidaq; & radijs iuga subdita maunitis.

Vesper, & occiduo quæ litæra sole tepescunt,

Proxima sunt Zephyro. Scythiam, septemq; triones.

Horriser inuasit Boreas. Contraria tellus

Nubibus abscondit, pluuiosq; madescit ab Austro.

Venti etiam diuersarum sunt conditionū, sanissimi Boreas et Subsolanus; pestiferi Auster & Chorus; tonitruosi præ cunctis quidem Boreas, quanti etiam Circius & Chorus hi etiam fulminosi sunt. Zephyrus pruinas soluit & frigus. Contrarij uenti putandi sunt secundū diametrum horizontis, quemadmodū Zephyrus Subsolano, et Septentrio Austro, ut præcedens figura facile indicat. Nomina etiā uentis imponuntur sæpe à contrapositis terris, quemadmodū Greci Cæciam dixerunt Hellepontium, quod ab Helleponte in Græciā deferretur. Et Horatius Chorū uocat Iapyga, quemadmodū etiā Ptolemæus, q. ab Iapygio Italie promontorio iuxta in Aegyptū flet, ut in Ode. 3. Sic te diuis potens Cypri. Eadē ratōe Latini Circiū uocauerunt Gallicū, q. à Gallia strretur. Porrò multū docuerūt, ut omni tpe sciatur unde quis uentus flet quemadmo.

Poëtas uenti

Pontanus

A summo Boreas Noms imo sprat dyp. d. r. a. l. i. m. e. d. u. & Zephyrus uent. Eurus ab occi

Venti conditiones

Vide Astrolabum Ioan.

Stöffler.

Venti contrarij

Venti unde nati

seruiant.

Venti cognito

quemadmo.

HEN. GLAREANI

quem admodum Vitruuius lib. i. negotium non ita magnum, si figuram istam, quam pinximus, in planum ponas, atq; in eius medio stilum erigas, à quo dependeat linum, aut quippiam aliud, quod uento agitari queat. Id unum tamen cura, ut dimetiens illa, cui inscripti sunt Notus & Septentrio, lineam meridianam præsentet, quod horoscopo facile inuenitur.

QVA RATIONE PTOLEMAEVS AC
eius sequaces pinxerint orbem. CAP. XVII.

CVM uellet Ptolemæus longitudinis terræ etiam ponere aliquod immobile principium, Alexandriam patriam suam elegit, ad quam omnes omnium ciuitatum differentias in horis referret, uidelicet quantum aliæ ad ortum, quantum aliæ ad occasum tenderent. Constituit itaq; ad occasum Meridianum, qui per polos transiens, altera dimidiata parte ad orientem usq; portenditur, totamq; habitabilis terræ longitudinem claudit. Quæ, ut ipse inuenit, ex duobus quadrantibus constat, gradibus aut bis nonaginta, id est. 180. Verum nostra ætate alteri quoq; duo quadrantes magna ex parte lustrati sunt. Sed notandum omne rotundum dimidiata duntaxat uideri parte. Ut igitur tota habitabilis sub unum aspectum ueniret, qui nostra ætate habitati orbis typum pinxerunt, globi superficiem aperuerunt, uelut chlamyde magis pansa. Videmus autem globum circulis circumdatum, ac primis quidem duobus principalibus meridianis, qui in polo ad circulos rectos, quemadmodum Coluri in sphaera sese intersecant, ac totam superficiem in quaternos quadrantes diuidunt. Alteris uero parallelis. Ptolemæus igitur duos nobis quadrantes exhibuit ab occidente in orientem. Alteros duos nostri utriq; marginibus adiecerunt. Porro omnes lineæ, quæ à polo in mappa descendunt, uocantur Meridiani: quæ uero ab ortu in occasum, Paralleli dicuntur, eo quod nullo in loco conueniant. Diuisio omnium frequenter fit gradibus denis, quanquam & quinis fieri potest.

De pictura

GEOGRAPHIA.
DE PICTURA GLOBI.
CAP. XVIII.

TERRAM in globum pingere vulgato hoc modo possumus. Primum sane inquirendi sunt poli, & hoc uel motu, uel circino. Circinatio autem potissimum ex quadrantibus constat. Deinde inuestigandus est æquator, quem eodem pacto, quo polos, inuestigare possumus, ita ut ab utroque polo omnibus partibus æquatissime distet. Meridianos autem faciemus omnes in polo cõiunctis, & in æquatore maxime distantes. Discernuntur autem frequenter in mappulis denis gradibus, nonnunquam etiam quinis, ut iam dictum est. Eorum centrum est in æquatoris peripheria inquirendum. Et paralleli quidem totidem gradibus discernuntur, quorum centrum est polus. Deinde ponamus alicubi numerum graduum longitudinis terræ. Is autem ad occidentem post Hispanias incipit, ut constituit Ptolemæus. Porro cum numerum pingere conuenit ad incognita terræ. Sic enim nusquam impedimento erit. Latitudinis gradus etiam ad occidentem pingi possunt. Et in pingendis terris utile etiam fuerit ab ipsa mox Hispania incipere. Ducendi sunt autem primum termini littorum trium partium continentis Europæ, Africae, atque Asiæ. Postea uero et fluuij, et montes maiores pingendi, quantum spatij iniquitate non excludimur. Insulæ quoque & maris sinus, & si quæ alia adijci possunt, aut ex mappulis, aut ex tabulis facile haberi possunt.

DE INDUCENDA PAPPYRO IN
GLOBVM. CAP. XIX.

HABITO quadrante cuiusque maximi circuli in globo, diuide eum in partes tres, ut cõsuetudo est cõmunis signa pingentiũ. deinde accipe papyrum, quam in planũ immobilem ponito, duc in eam quàm longissimam lineam, in qua ut minimũ. 30. discriminato partibus, quales in quadrante globi tres inuenisti. Secta autem sic tota linea huiusmodi partibus, ponito circini pedem ad extremum marginem, et al-

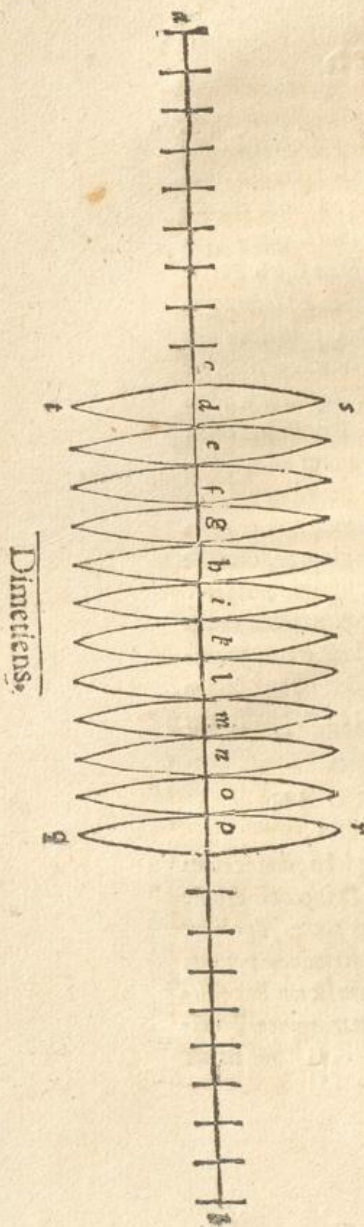
terum

HEN. GLAREANI

terum extende pedem in undecimū punctum, ita ut denā
trāsmittas spacia, duc subinde arcus circularū, hemiciclijs
minores, ex puncto in punctum, deinceps mouendo pedē
circini. Porro in alterū marginem conuerso circino, cō-
uersos duc arcus, ac. 12. sectis partibus, habes papyrū, quā
globo inducas. Sunt autem uelut. 12. zodiaci signa, sed in
aequatore facta, quanquam in his error bisariam accidere
potest, & quod globi raro uere rotundi ab artificibus pa-
rantur, & quod circinus etiam facile cedit. Verum hæc à
mediocriter exercitato facile corrigi possunt.

Sit linea a b, in triginta æquas diuisa partes, quales sin-
guli quadrantes æquinoctialis ternas habet. Pposito circi-
ni pedem alterum in b, alterum extende in o, sic enī denā
trāsmittes spacia, duc arcum q r. Deinde ex b promoue
circinum uno puncto. ita enim alter pes in n ueniet. Tum
rursus duc arcum, atq; ita deinceps, donec in c deuentum
fuerit. Deinde in marginem alterum transfer circinum
ita ut in a posito uno pede, in d alterū extendas, atq; illic
duc arcum s t, & emerget duodecima pars superficie quā
querimus c s d t. Deinde ex a promoue uno puncto circi-
num ut antea in altero margine fecimus. ita enī in e pes al-
ter ueniet. ac deinceps promoue donec ad p deuenieris, ac
habebis duodecim partes papyri, quā globo apte circū
ponere poteris, quanquā superne propter sphaera coar-
ctationem nonnihil superabit. Sed id corrigere haud mā-
gno negotio quis exercitatus poterit.

DE NOMINIBVS GEO-
GRAPHORVM.
CAPVT. XX.

Quadruplicia sunt nomina Geographorum. Prima maris, maritimorumque locorum. Sunt autem hæc: Mare, Oceanus, Sinus, Fretum, æstus, Euripus, Bosphorus, portus, litus, agger, ora, Chersonesus, id est, peninsula, Isthmos, Insula, promontorium. Altera nomina generalia, partium terræ sunt hæc: Continens, terra, territorium, regio, regnum, prouincia, Gentiles, populus, plebs, urbs, Ciuitas, Oppidum, Emporium, Castellum, Vicus, Pagus, Villa, Casa, Tugurium. Tertia nomina agrorum sunt hæc: Mons, Vallis, Collis, Cliuus, Rupes, Vertex, Iugum, Cacumen, Conuallis, Fauces, Campus, Ager, Aruum, Pratiū, Pascua, Sylua, Lucus, Nemus, Saltus, Virgulta, Spinetum, & similia. Quarta, nomina generalia fluminum, stagnorum, & cæterorum aquosorum locorum, sunt hæc: Fons, Riuus, Fluuus sive Flumen, Torrens, Fluentū, Gurges, Amnis, Fluctus, Vnda, Ripa, Ostium, Alueus, Vadum, Lacus, Stagnum, Palus, Lacuna, Cisterna, Piscina, Thermæ. Hæc apud Ioannem Coeleum Noricum amicū nostrum, diffuse ac eleganter descripta, paucis attingimus, ne in alieno opere ingeniosi esse uideremur.

DE DIVISIONE TERRÆ. CA. XXI.

Quoties sit mentio de diuisione terræ habitabilis, intelligitur hæc sectio de superficie terræ supra aquam extante, quæ homines & reliqua animantia inhabitant. Eius tres sunt partes, Europa, Africa & Asia. Minima est Europa, in qua nos sumus Caput eius Roma. Media est Africa, in qua Carthago, pertinax Romani imperij æmula. Maxia autem est Asia, cuius caput quondam Troia. Porro hæ tres partes uocantur continens. Nam insula dicitur undique circumdata mari, Nec alicubi harum adherens continuata terra. Europa diuiditur ab Asia mari Aegæo, Propontide, Ponto Euxino, Mæotide palude, Tanai fluuio, et hinc linea, quæ recta à fontibus Tanais ad septentrionem porrigitur. Inter mare Aegæum et Propontidem est Hellespontus, per quem olim tranauit Leander ab Abydo ad Sestum, urbes litorales, illam Asiæ,

G 2 hanc Euro

HEN. GLAREANI

hanc Europæ. Inter pontum Euxinum & Propontidem est Bosporus Thracius. Inter Maotim & pontum Euxinum, Bosporus Cimmericus, ab oppido Cimmerico Tauricæ Chersonesi, quod ipsū tamē à Cimbris nomen habet, autore Strabone lib. 7. Eadem Europa ab Africa diuiditur, primum frecto Herculeo, deinde mari mediterraneo, quod etiā nostrum mare omnes scriptores uocant. Accipit autem appellatiōem hoc mare ab uarijs, quas alluit, gentibus. Nā ubi Iberiam, id est, Hispaniam attingit, uocatur Ibericum. Vbi Baleares insulas, Balearicum. Vbi Galliam, Gallicum. post Ligusticum ab Liguribus populis; & Tyrrenum, & Tuscum, & Hetruscum, & Inferum. Item Adriaticum, siue Venetum, siue superum, Ionium deinde, & Siculū à Sicilia, & Sardoum à Sardinia, & Africum ab Africa. Ita Libycum, Aegyptiacum, Syriacum, Pamphylicum & c. Africa uero diuiditur ab Asia mari Indico, mariq; rubro, qui et sinus Arabicus dicitur. Deinde linea, quæ ab Heroum ciuitate per Isthmum quo Asia & Africa connecluntur, ad nostrum mare uergit, quamuis pleriq; authores ponant terminos Asiæ & Africæ Nilum, quos recte reprehendit Ptolemæus lib. 2. cap. 1. Ait enim commodius esse, quoties fieri potest, mari, quam flumine continentem diuidere. Præterea ne Aegyptus scindatur, ac distrahatur, si Nilus statuatur terminus.

EVROPA

DE EVROPA ET PARTIBVS
eius maioribus. CAP. XXII.

AB Europæ descriptione omnes authores incepterunt, tanquam ab ea quæ esset notior ac magis culta. Deniq; maxime celebrata, cum ob Macedonum imperium, tum ob Romanorū potentiam. Strabo etiā lib. 2. multas præterea rationes adfert. Hanc Ptolemæus

lem. eius libris duobus, uidelicet secūdo & tertio, descripsit, in utroq; regiones denas septenas enumerans. Ita ut in uniuersum regiones Europæ sint. 34. tabule uero decem. Sunt autem regiones hoc ordine, Hybernia insula Britannica, Albion similiter insula Britannica, Hispania Bethyca, Hispania Lusitania, Hispania Taraconensis, Gallia Aquitania, Gallia Lugdunensis, Gallia Belgica, Gallia Narbonēsis, Germania magna, Rhætia, Vindelicia, Noricum, Pannonia superior, Pannonia inferior, Illyris & Dalmatia. Hactenus ex libro secūdo apud Ptolemæum, sequente uero libro rursus. 17. hæ: Italia, Cynus, Sardinia, Sicilia, Sarmatia in Europa, Taurica Chersonesus, Iazyges Metanasta, Dacia, Mysia superior, Mysia inferior, Thracia, Chersonesus, Macedonia, Epirus, Achaia, Peloponnesus, & Creta insula.

DE REGIONIBVS, QVAE LIBRO
secundo apud Ptolemæum continentur. Et primum
de Insulis Britannicis. CAP. XXIII.

CVM autem in describendo orbe, ingeniu ac industriam Ptolemæi nemo uicerit, operæ pretium uisum est nobis illuc iuuentutē uelut ad fontem & perfectum huius negotij artificem dirigere. Perstrinximus itaq; regionum generales fines ad illius præscriptionē, pauca adijcentes rerum ul' priscarum, uel nostræ ætatis; insigniūq; locorum quædam nomia, ut uidelicet tædium iuuentutis alleuarcmus. Porro nec in artificio solum eximius Ptolemæus, sed in ordine quoq; admirabilis, ita regiones deinceps texuit, ut à sinistris ad dextera, hoc est, ab occasu ad ortum: deinde à magis septentrionalibus ad australia pergeret. Ideoq; ab Hybernia insula maxime septentrionali atq; occidentali inceptit. Hybernia itaq; insula à septentrione Hypporeo alluitur Oceano, ab occasu occidentali, à meridie Verguo, ab ortu Hybernico. Hodie dicitur Irlandt. Paret autem Anglorum regi. Homines sunt agrestes. In ea fabulantur esse D. Patricij purgatorium. De hac

.I.

G 3 miranda

HEN. GLAREANI

miranda scribit Pomponius Mela.

- .II. Albion à septentrione habet Oceanum Deucalidonium, ab occasu Hybernicum & Verguum, à meridiè Britannicum, ab ortu Germanicum. In ea neq; montes sunt, neq; paludes, auctore Ptolemæo. Hodie in duo regna diuisa est insula, Angliæ, & Scotiæ: quibus populis non admodum conuenit. Anglia hodie multis exinijs claret ingenijs, & qd rarum est, erudito rege HENRICO eius nominis octauo, cuius exemplo non mirum est multos ad studia honesta excitari. Insula triquetra est apud Casarem & Strabonem. De ea copiose tractat Casar lib. 5. de bello Gallico. Insulæ adiacent his Orchades triginta numero, & Thyle septentrionis ultima apud ueteres.

DE HISPANIA. CAP. XXIII.

Continentis prima portio ad occasum, est Hispania, quæ à Septentrione Cantabrico, ab occasu occiduo clauditur Oceano, à meridiè freto Herculeo, & mari nostro, ab ortu Pyrenæis montibus, qui Galliam ac Hispaniam disternunt. Strabo lib. 3. corio bubulo adsimilat. Hæc treis in partibus à Ptolemæo diuiditur, In Bethycam, Lusitaniam, & Taraconensem.

- .III. Bethyca à Bethy fluuio denominata, fines habet à septentrione Lusitaniam, diuisam ab ea fluuio Ana: ab occasu oceanum occiduum, à meridiè fretum Herculeum et mare nostrum, ab ortu lineam, quæ à Balearia ciuitate ad Anam ducitur. Hæc regio hodie regnum Granatæ dicitur.

- .III. Lusitania à septentrione habet Taraconensem Hispaniam, diuisam ab ea flumine Durio, ab occasu Oceanum occiduum, à meridiè Anani flumen, ab ortu lineam ab Ana ad Durium ductam. Hanc regionem aliquanto maiorem facit Strabo. Et nostra quoq; ætas. Portugallia enim uocatur, regnum nobile, cuius solertia factum est, ut ab Hispania in Indiam hodie nauigetur. Ciuitas regia in ea est Vlybbona, quam Plinius Olybponem uocat.

- .V. Taraconensis Hispania, penè dupla ad priores, à septentrione oceanum Can-

num Cantabricū, ab occafu occidūū habet, Lufitaniam, Bethycamq; à meridie mare Ibericum, ſiue noſtrum, ab ortu Pyreneos montes ac Galliam. Hanc ſecat amnis Iberus, à quo olim Romani Hifpaniam citiorem ac ulteriorem diuiferunt. Hæc nato hodie quatuor habet regna, Caſtelle, Gallicia, Nauarræ, ac Tarraconia, ab inclyta Scipionum ciuitate. Præclariffimi in Hifpania populi Celtiberi, ac eorū urbs Numantia, quæ Romanis decem annis reſtitit, tandem à Scipione inferiore expugnata. Item Saguntum oppidum inſigni clade ſub Hannibale clarum, & Carthago noua à Scipione ſuperiore expugnata. Porro Hifpania Romanis obſtitit plus ducētis annis, ſub Auguſto primum perdomita. Inſula duæ adiacent Hifpaniæ Baleares, maior & minor, quæ hodie etiam inde Maiorica ac Minorica uocantur. Et Gadis in extremo oceano Herculi ſacra. Item Herculis columna in Bethyca, Calpæ.

DE GALLIA. CAP. XXV.

Sequitur Gallia poſt Pyreneos montes, inter Hifpaniam, Germaniamq; & duo maria, Oceanum et mare noſtrum ſita. Quæ C. Caſar, et ueteres omnes in partes tres diuiferunt, Aquitaniam, Celticam (quæ proprie Gallia) & Belgicam. Aquitania à Celtis diuiditur Garumna ſumine. Celta à Belgis ſumine Sequana, Deniq; Belgæ à Germanis ſumine Rheno. Hic enim eſt antiquus ſimes Gallorū & Germanorum apud omnes authores. Atq; hæc diuiſio fuit antiqua. Auguſtus autem Caſar Aquitanis adiecit quicquid inter Garumnam & Ligerim amnes eſt populorum. tum reliquos Celtas, in Galliam Lugdunenſem & Narbonenſem diuiſit, adiecta Narbonenſi provincia uetere, quam antea Romani tenuerant, quæ que hodie adhuc nomen tenet. Hanc diuiſionem poſteriores ſecuti ſunt Geographi, præcipue uero Ptolemæus. Eam nos quoq; nunc proſequemur.

Aquitania igitur habet ab occafu oceanum Aquitanicum, à ſeptentrione & ortu Lugdunenſem Galliam, ſumie Ligeri diſcretam, à meridie par-

VI.
ridie par-

HEN. GLAREANI

ridie partim Pyrenæos montes, partim Narbonensem Galliam.

.VII. Lugdunensis à septentrione oceanum Britannicum spectat, ab occasu partim oceanum, partim Aquitaniam iuxta dictos limites. Ab ortu Belgicam, diuisam ab ea flumine Sequana, à meridie Narbonensem Galliam.

.VIII. Deniq; Belgica à septentrione Britannicum habet oceanum, ab occasu Lugdunensem, ab ortu Germaniam magnam, diuisam ab ea flumine Rheno, à meridie Narbonensem Galliam.

.IX. Postremo Narbonensis Gallia, à septentrione Lugdunensi ac Belgica concluditur, ab occasu Pyrenæis montibus, ac Aquitania, ab ortu alpiibus, à meridie mari Gallico. Hic lectorem admonere uolumus, in descriptione Gallie, quod ad loca attinet, plus tribuendū C. Cesari, quam Ptolemæo. Quippe Cæsar regionem peragravit ac uidit. Fuit enim diligentissimus in locis describendis Cæsar. Porro Ptolemæus id non egit ut omnia priuata loca ad amussim pingeret, sed ut regionum in genere ueram phantasiam ac formam oculis subijceret. Sequani igitur, Rauraci, Heluetij, Leuci, & Lingones, uiciniq; populi, nequaquam Belgis sunt adscribendi, sed Celtis, etiamsi aliter tradidit Ptolemæus. Item Dubis, quem Cæsar Alduasdubim uocat, Arar & Rhodanus, non ex eisdem montibus originem ducunt, Nec Auenticum, aut ciuitas equestris, Sequanorū ciuitates sunt, etiamsi ita exhibuit nobis Ptolemæus, sed Heluetiorum, ut de Auentico Cornelius Tacitus lib. 17. docet. Hoc idem de ciuitate equestri satis patet ex situ Heluetiorum, à Cesare descripto. Gallorum omnium furthestimi (ait Cæsar) Belgæ, maxima fame Celtæ. Cæsar totam Galliam decennio subegit, ait Strabo. Flumina Gallia habet oportunissima in utraq; maria, & nostrum, & oceanū. Eam Franci, origine Germani, magna ex parte occupauere, præter Belgicæ maritimam oram, & eam qua Rhenū attingit, præterq; Lotoringos, Heluetios & Allobrogas, qui hodie Sabaudenses dicuntur. Vrbes habent principalem Lutetiam, olim Parrisiorum oppidum, & Lugdunum

Cæsar plus fidei
habet, & Ptolemæo

Lugdunū nobile emporiū. Belgæ hodie in Picardos, Flādros, Brabātos, Hollandosq; diuisi sunt, & quosdam alios non ignobiles populos. Aquitani Gasconie hodie nomē retinent. Celtæ aut̄ innumera nomia. Ex his multi sunt, qui Francis parent, sunt item qui non parent.

DE GERMANIA. CA. XXVI.

Germania magna ab occasu Rhenum habet et Gallias, à septentrione Oceanum germanicum, à meridie flumen Danubium, regiones uero Rætiam, Vindeliciam, Noricum, Pannonias duas, superiorem & inferiorem, Ab ortu Vistulam flumen, et Carpathum montem. In hac tam uasta ac magna natione, ex antiqua appellatione quatuor diu taxat populorum nomina mansere, Saxonum, Phisiorum, Marcomannorum, & Sueuorum. Et Sueui quidem quondam ad Albim fluuium habitabant, patentissima regione, ut patet apud oēs auctores. Ceterum Strabo etiā Sueuorum ad ortum Danubij meminit lib. 4. ad finem, ubi hodie quoq; manet nomen. Marcomanni aut̄ hodie uulgo Merrhenlandi dicuntur. Germaniæ maximus fluuius est Albis, ultra quē Romani nō habuerunt impium, ait Strabo lib. 7. Maxima sylua in ea Hercynia est, de qua Cæsar lib. 6. elegantissime differit, & quæ hodie nigra sylua dicitur, eiusdē caput est. Bacenis aut̄ sylua longe alia est, uidelicet nō longe ab Albi fluuio in Sueuis. Multi hodie piceariam uolūt, quæ in Turynge est. Tota hodie natio in multa regna & regulos diuisa est, non magno suo cōmodo. Vitur aut̄ fermē uetere lingua Germania, exceptis Bohemis, ac parte Poloniæ. Vrbes quoq; in ea præclarissimæ, ut urbs Norica in umbilico propē Germaniæ, Ertphordia in Turynge, Praga in Bohemis, Vratislavia in Silesijs, Lubecum in Cymbricæ Chersonesi Isthmo, & reliquæ infinitæ.

DE RHAETIA, VINDELICIA, NORICO, PANNONIJS DUABUS, ILLYRI, & DALMATIA. CA. XXVII.

Rætia ab occasu Heluetijs, à septentrione Danubio & Germaniæ, ab ortu Lyco flumie & Vindelicia, à meridie alpibus terminatur

H terminatur

X.

XI.

HEN. GLAREANI

vinatur. Hæc natio non prorsus ita habet apud Strabonem, qui eam ad Comum usque extendit. Hi origine Thusci sunt, ut author est Liuius libro quinto ab urbe condita. Et lingua Thusca etiamnum apud Rhætos manet, quanquam non incorrupta, ut idem ait Liuius. Ipsi in tria foedera scissi sunt, licet non eo omnino tractu, quem pingit Ptolemæus.

12. Vindelicia ab occasu Lyco & Rhætia, à septentrione Danubio & Germania, ab ortu Oeno et Norico, à meridie item alpibus clauditur. In ea præclarissima urbs Augusta Vindelicorum ad Lycum amnem. Noricum ab occasu Oenum flumen & Vindeliciam, à septentrione Danubium & Germaniam, ab ortu Pannoniam superiorem, à meridie alpes habet. Hæc duæ nationes nunc nomen Bauariae habent.
14. Pannonia superior ab occasu Noricum, à septentrione Germaniâ & Danubium, ab ortu Pannoniam inferiorem, à meridie Illyrim habet. Hodie Austria & Stiria. Porro in ea præclarissima urbs Vienna.
15. Pannonia inferior à septentrione Germaniam & Danubiû, ab occasu Pannoniâ superiorem, à meridie Lyburniâ siue Illyrim, & ab ortu Iazygas Metanastas habet. Hæc hodie sub Vngaris propemodû est.
16. Illyris, quæ eadem Lyburnia (nam authores hæc duo nomina serè confundunt) Item Dalmatia (quæ magis ad ortû ac meridiem à Ptolemæo non singularim descripta, quanquàm regionem singularem puto) à septentrione habent utraq; Pannoniam, ab occasu Hystriam, ab ortu superiorem Mysiam, à meridie Macedoniam ac mare Hadriaticum. Tota hæc Natio Sclauonia hodie uocatur, vulgo Wendenlandt.

DE ITALIA, CORSICA, SARDINIIS, & SICILIA CAP. XXVIII.

18. Italia peninsula ab occasu Alpiû iugis terminatur, ad Varum usque flumen, & Tyrrheno pelago, quod etiam mare Tuscum & inferius dicitur, à septentrione alaris alpium iugis, quæ Rhætia, atq; alijs sequentibus

GEOGRAPHIA.

23

sequentibus nationibus imminent, ab ortu Hadriatico mari, quod nunc Venerum uocant, olim à Romanis Superum uocabatur, deniq; à meri die mari Siculo. Hæc omnium regionum præclarissima. Caput habet Rhomam, olim gentium dominam, & Tyberim amnem. Vrbes præ terea præclarissimas, Insubrium Mediolanum, Venetorum Veronã, & urbem nouam, quæ nunc Italia clarissima est, Ligurum Genuam, Tuscorum Florentiam, Campanorum Capuam, nec longe ab ea libe ram quondam Neapolim. Per mediam Italiam mons Apenninus ten dit, perinde atq; spina per tergum hominis. Est in Italia togata Gallia iuxta Padum ingens flumen, ad Rubiconem usq; amnem, ubi uera Ita lia incipit. Hæc olim Gallia Cisalpina uocabatur, cū altera Gallia, ui delicet nostræ, Transalpina, Comata, ac Bracata diceretur. Italiæ for ma tibie demortui hominis adsimilis est.

Cyros, quæ & Corsica, insula, ab occasu & septentrione mari Ligustico, ab ortu Hetrusco clauditur, à meridie mari, qd̄ inter ipsam ac Sardiniam iacet. Hæc insula est nūc sub Genuensium dominio. Lau datur hodie ex ea uinum. .19.

Sardinia ab ortu habet Tyrrhenū pelagus, à meridie Africū, ab oc casu & septentriōe Sardoū. Hæc isula plātæ hūani pedis adsimilis est. .20.

Sicilia insula triquetra, ab occasu & septentrione mari Tyrrheno clauditur, à meridie Afro, ab oriente Hadriatico siue Ionio. Tria habet promōtoria, unde & Trinacris à Grecis dicta, quorū Pelorus septen trionē ac Italiã spectat, Pachynus ortū, Lilybæū meridiē & occasum. Ex Lilybæo qd̄a naues è Carthagensiu portu egredientes uidere pote rat, ut refert Valer. Max. li. 1. nō ita longe à sine. Itaq; qd̄a putam Sin ciliã plus equo remotã ab Africa in Ptolemæi descriptiōe. Strabo ta men li. 17. ait Carthaginem distare à Lilybæo spacio milliu stadiorū ac quīgcentorū ferè, quæ cū Ptolemæi nō omnino discrepat pictura. In hac insula mons Aetna incēdio memorabilis, Syracuse urbs, ac Messana. Sardinia ac Sicilia hodie sub diōne Hispanorum esse dicuntur. .21.

H a De Sarmã

DE SARMATIA EVROPAE, TAVRI-
ca Chersoneso, Iazygibus Metanastis, Dacia, duabus
Mysijs, & Thracia. CAP. XXIX.

22. **S**armatia Europæ terminatur à septentrione oceano Sarmatico, ab occasu Vistula fluuio & Germania, à meridie Iazygibus Metanastis, Dacia ac Mysia inferiore, ab ortu Sarmatia Asiatica, fluuio Tanai, Mæotideq; palude. Hæc regio nostra ætate in multas regiones diuisa est, Poloniam, Rhusiam, Prusiam, Lituanicam, Liouoniam, Moscouiam, Podoliam, Albam Rhusiam. Sarmatiæ maior pars, neq; parua Germaniæ portio hodie sub uictoriosissimo principe SIGISMUNDO rege Poloniæ degit.
23. Taurica Chersonesus Mæotide palude, Cimmerico Bosphoro, ac mari Euxino penè circumdatur. Hodie minor Tartarea à quibusdam.
24. Iazyges Metanastæ terminos habent à septentrione Sarmatiam Europæ, ab occasu et austro Germaniam & Pannoniam inferiorem, ab oriente Daciam, hodie septem castra dicuntur, uulgo Sibenburg.
25. Dacia terminatur à septentrione Sarmatia Europæ, ab occasu Iazygibus Metanastis, à meridie Mysia superiore & Danubio, ab ortu Mysia inferiore & Danubio. Hanc hodie Transsylvaniam uocant. Est autè longe alia ab ea, quam nō recte hodie Daciam uocant, cum sit Dania appellanda, uulgo Dänmårck, ad Cimbricam Chersonesum. Mysia superior à Septentrione habet Daciam, ab occidente Dalmatiam, à meridie Macedoniam, ab ortu Thraciam. In ea est Dardania. Hæc hodie Scruia dicitur.
26. Mysia inferior ab occasu habet Daciam, à septentrione Sarmatiam in Europa, ab ortu pontum Euxinum, à meridie Thraciam & Aemum montem. Hic Danubius sex hostijs in pontum Euxinum effunditur. Hodie Valachia & Bulgaria.
27. Thracia à septentrione habet inferiorem Mysiam, ab occasu superioris

riorem, à meridie mare Aegæum, ab ortu Bosporum Thracium, ac Propontidem. In hac Constantinopolis est, olim Bizantium. .29.

Ad Thraciam & Hellepontum est proprie Chersonesus, ubi urbs Sestus, amore Herûs, & Læandri clara.

DE MACEDONIA, EPIRO, ACHAIA, E Vœ
boia, Peloponneso, & Creta insula. CA. XXX.

Macedonia limites habet à septentrione Mysiam superiorē & Thraciam, ab occasu Ionium pelagus siue Hadriaticū, à meridie Epeirū atq; Achaia, ab ortu Aegæū pelagus. Ea natio rebus gestis, & regū nobilitate præclarissima, præcipue uero Alexandri Magni. In ea urbes quoq; præclarissimæ, Thessalonica, Philippi, Demetrias. Montes: Athos, Olympus, Ossa, Pelios & Othrys. Fluij: Sperchius, Pencus, Axius et Strymon. Ptolemæus hanc latiorē facit q̄ uetusta descriptio habet apud Liuium de bello Macedonico. .30.

Epeirus à septentrione terminatur Macedonia, ab occasu & meridie mari Ionio siue Hadriatico, ab ortu Achaia. Montes in ea Acrocerania & Pyndus à Thessalis imminens. Ciuitates, Oricum, Ambracia & Actium. Hæc natio à Romanis maxime uastata fuit, nobilis suo quondā Pyrrho rege. Insulam adiacentē habet Corcyram, olim Phæaciam dictam ut putant quidam, nobilem carmine Homeri, & Alcinoos rege, nunc Corfun nominant. Sunt & aliæ adiacentes insulæ, Ithaca Vlysis patria, Cephallenia, & Echinades, ac Zacynthus. .31.

Achaia ab occasu habet Epeirum, à septentrione Macedoniam, ab ortu mare Aegæum, à meridie Hadriaticum & Creticum pelagus. In hac sunt Athenæ disciplinarum altrix quondam, Delphi in Phocide oraculo Apollinis clari. Montes: Helicon, Parnassus, Cytheron, Hymettus. Fluius, Asopus. Regiones præclarissimæ, Aetolia, in qua Calydon: Bœotia, in qua Thebæ: ac Phocis, in qua (ut diximus) Delphi. Sicæ Sunium promontorium, Achaia Euboia ingens adiacet insula. .32.

H 8 hodie

HEN. GLAREANI

Hodie Nigra pont. In ea Chalcis ciuitas clara morte Aristotelis. Ea est iuxta Euripum è regione Aulidis portus Boeotiae.

33. Peloponnesus limites habet à Septentrione Corinthiacum sinum, Isthmum, & Creticum pelagus. Ab occasu atq; meridie Hadriaticum pelagus, ab ortu Creticum mare. Hodie Morea dicitur. Hac toto orbe peninsula maxime celebrata est, propter Mycenarum, Arguorum, Lacedaemoniorum, Sicyoniorum, Eliensium, Arcadum, Pylionū, & Messeniorum imperium. Multae horum populorum preclarissimae urbes, multi principes celebrati, immense res gestae, montes quoq; ac fluij celeberrimi. Ab occasu Strophadas insulas habet duas, ab Austro Cythera, ab ortu Salamina, & Aeginam maxime fame.

34. Creta insula ab occasu terminatur mari Hadriatico, à septentrione Cretensi, à meridie Punico, ab oriente Carpathio. Hac quoq; insula nulla sub coelo magis celebrata, centum olim habebat oppida, ideòq; ab Homero ἐκατόμυλλοις dicta, hodie Candia. Item in Aegeo pelago insulae sunt multae, quaedam ab situ uocantur Cyclades, quae circa Delum in circulo posita sunt. Reliquae Sporades dicuntur, q; undiq; per mare dispersae sunt. De his omnibus Plinius lib. 4. cap. 12. copiosissime. Haec omnes nationes, quas hoc capite enumerauimus, sub Turcarū impio sunt.

AFRICA

DE AFRICA, ET EIVS PARTIBUS, ac primū de Mauritanijs duabus, Africa minore, ac Numidia. CAP. XXXI.

SEquitur deinde Africa altera mundi pars, quā Ptolemæus lib. quarto tabulis quatuor descripsit. Habet autem regiones duodecim, Mauritanias, Tingitanam ac Caesariensem, Numidiam nominatim, Africam proprie, Cyrenem, Marmaricā, Libyam, Aegyptiā inferiorem

inferiorem, Thebaida, Libyam interiorem, Aethiopiā supra Aegyptum, Aethiopiā omnibus his australiorem.

Mauritania Tingitana ab occasu habet oceanum occidentalem, ad septentrionem fretum Herculeum & Ibericum usque ad Maluæ fluij hostia, ab ortu Mauritaniam Cesariensem, à meridie Getuliam et Libyam interiorem. In hac Ptolemæus duos Atlantes constituit, maiorem & minorem. Est in ea Tingis Casarea, & columna Herculis Alyba.

Mauritania Cesariensis ab occasu habet Tingitanam, à septentrione Sardoum pelagus usq; ad Ampsagum fluuium, ab ortu Africam, à meridie Libycos montes & Getuliam. In hac Syphacis quondā regna, et Masælyorum regnū, quod postea in Masanisse manus uenit.

Aphricæ latus occidentale, terminatur Mauritania Cesariensi, & Ampsaga fluuii: septentrionale, pelago Aphricano: orientale, Cyrenæ: meridionale, desertis interioris Libyæ. In hac Carthago est, pertinax in perniciem usq; suam Romani imperij amula. Est Vtica, ubi posterior Caro se occidit. Est et Numidia prouincia, quam suis quibusdam, sed non ita proprijs terminis descripsit Ptolemæus. In ea Cirtha regia ciuitas maxima. Multæ ante Aphricam insule sunt, & duæ Syrtis, maior & minor, impediūt ac salebrosi sinus maris. Hæc tota cū duabus Mauritanij natio, hodie Barbaria uocatur.

DE CYRENAICA, AC RELIQUIS
nationibus Aphricæ. CA. XXXII.

Cyrene ab occasu habet Syrtim magnam, ac Aphricam proprie, à septentrione Libycum pelagus, ab ortu Marmaricam, à meridie deserta Libyæ interioris. Ciuitates insignes inter cæteras sunt, Beronice, Arsinoe, Ptolemæis, Apollonia ac Cyrene, unde & pentapolis dicta.

Marmaricam, Libyā, ac Aegyptū Ptolemæus nō adeo accurate distinxit, q̄q; Marmaricā ad Cyrenen ponit. Deinde Libyam, Postremo Aegyptum ad Asiam et sinum Arabicū. Hæ tres etiam nationes ad septentrionem

septentrionem habent Aegyptiacum pelagus, ad meridiem Aethiopia
 supra Aegyptum. In Libya hac est Hammon oraculo Iouis clara ci-
 uitas. In Aegypto inferiore Alexandria est metropolis, opus Alexan-
 dri Magni, & regum Ptolemæorū regia, deniq; nostri Ptolemæi pa-
 tria. Hac Aegyptus Nilo quotannis irrigatur, fluuio totius orbis ma-
 ximo, qui septem hostijs in nostrum mare exoneratur, ac Aegyptum
 92. inferiorem in literæ Δ formam ambit. Supra hanc Thebais regio est
 ad Nili ripas utrinque, ac undique propemodum montibus circun-
 data. In ea multe ac præclarissimæ urbes, ut Thebæ centum portis,
 Homero celebrata: quæ etiam Διοσκολλιο, de qua Iuuenalis:

Rari quippe boni, numero sunt uix totidem, quot
 Thebarum portæ, uel diuitis hostia Nili.

Ad sectionem Nili, ubi Δ efficit, Babylon est: atq; paulo infra Tanis,
 ubi filij Israël priorem captiuitatem, de qua in Exodo, passi sunt, ac
 Mose duce per rubrum mare siue sinum Arabicum in deserta Arabiæ
 deducti, postea in terram sanctam uenerunt.

10. Libya interior terminatur à septentrione duabus Mauritanijs, Afri-
 ca atq; Cyrenæ, ab ortu Aethiopia, quæ supra Aegyptū est, ab occasu
 oceano occidentali. Populi in hac celebres Garamantes & Getuli.

11. Aethiopia quæ supra Aegyptum est, terminos habet à septentrione
 Aegyptū, Marmaricam, & Libyam: ab occasu interiorem Libyam,
 à meridie exteriorem Aethiopiam, ab ortu Arabicum sinum siue mare
 rubrum. In hac Meroe insula est Nili, in qua diuus Matthæus præ-
 dicasse Euangelium dicitur. Item Trogloditica natio & Aromata.

12. Aethiopia omnibus his australior, à septentrione habet Libyam inte-
 riorem et Aethiopiam supra Aegyptū, ab occasu et meridie Ptolemæo
 incognitā terrā, ab ortu sinum Barbaricū, quæ pars est oceani Indici
 meridionalis. In hac montes Lunæ sunt, ex quibus Nili paludes originē
 trahūt. Extremū Ptolemæo cognitū Prassū est promōriū. uerū non
 strā etate tota hæc portio à Lusitanis inuenta est, ut postea exponemus.

ASIA

ASIA

DE ASIA TERTIA PARTE MVNDI.
CAPVT .XXXIII.

A Siam magnā Ptolemæus tribus libris descripsit, quinto, sexto & septimo. Prouincias eius facit. 48. quanquam in ultimo catalogo libri octauī apud eundem non usq; adeo clarū est, num Pontum ac Bithyniam duas faciat regiones, an Galatiam ac Paphlagoniam, utraq; enim illic binæ, quæ in quinto singulæ, nec distinctæ. Idē de magna Phrygia & Syria Caua dubitamus. Sunt autē in quinto hæ natiōes: Pontus ac Bithynia: Quæ proprie Asia dicitur: Phrygia magna, Lycia, Galatia, Paphlagonia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia minor, Cilicia, Sarmatia Asiatica, Colchis, Iberia, Albania, Armenia maior, Cyprus insula, Syria Caua, Phœnice, Palestina Iudæa, Arabia petraea, Mesopotamia, Arabia deserta, Babylonia. In sexto hæ sunt natiōes: Assyria, Susiana, Media, Persis, Parthia, Carmania deserta, Carmania altera, Arabia felix, Hyrcania, Margana, Bactriana, Sogdiana, Sacæ, Scythia intra Imaum montē, Scythia extra Imaum montem, Serica, Aria, Paropamisus, Drangiana, Arachosia, & Gedrosia. In septimo libro sunt hæ: India intra Gangem fluum, India extra Gangem, Sinarum regio, & Taprobane insula.

DE PONTO AC BITHYNIA, ASIA PROPRIE, Lycia, Galatia, ac Paphlagonia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia minore & Cilicia. CA. XXXIII.

Ponti ac Bithyniæ termini sunt ab occasu Thracius Bosphorus & Propontidis pars, à septentrione pontus Euxinus, ab ortu Galatia, à meridie regio quæ proprie Asia. In ea sunt urbes præclaræ Chalcedon, Nicea ac Nicomedia.

I Quæ pro-

HEN. GLAREANI

Quae proprie Asia dicitur, habet à septentrione Bithyniam, ab occasu Propontidem, Hellespontum, ac Aegæum pelagus, quod ijs in locis Icarium ac Myrioû dicitur, à meridie Rhodiense pelagus, ab ortu Lyciam, Pamphylia, ac Galatiam. Sed notandû regiõem, quae pprie Asia dicitur, apud Ptolemæum comprehendere Phrygiam magnâ ac Cariam. Præterea esse in ea Mysias duas, maiorem ac minorẽ. Phrygias item duas, maiorem & minorem, & hanc quidem dici Troiadem, in qua Ilium ac Ida mons. Deniq; in ea esse Aeoliam, Ioniam, ac Doridem regiones. Est aut hęc natio abunde apud omnes authores celebrata, urbibus præclarissimis. Præterea fluminibus ac montibus innumeris. Carum etiã nomen in militia clarû est, Lydorû uero in diuitijs. Hęc hodie cum adiacentibus regionibus magna Turcia dicitur.

Lycia terminatur ab occasu & septentrione regione quae proprie Asia dicitur, ab ortu Pamphylia, à meridie mari proprio. In ea Xanthus flumen, ac Patara urbs.

Galatia limites habet ab occasu Bithyniam & partẽ Asiae proprie, à meridie Pamphylia, ab ortu Cappadocia, à septentrione ponti Euxinum. In hac Paphlagonia est ad pontum Euxinum, Item ciuitas Synope, & extrema Carambis, fluuius Halis, Lydij olim ac Medici imperij discrimen. Galatæ à Celtis oriundi sunt, quos Græci Galatas, Latini Gallos dixerunt. Galatarum linguam ait D. Hieronymus suo tempore fuisse similem Treuirorum. Ad hos D. Paulus scripsit.

Pamphylia terminatur ab occasu Lycia ac Asia, à septentrione Galatia, ab ortu Cilicia et Cappadocia, à meridie Paphylico mari. In hac sunt Berga et Attalia ciuitates, quarû mentio est in actis Apostolorû.

Cappadocia terminatur ab occasu Galatia, à Meridie Cilicia, ab ortu Armenia minore, & superne etiã maiore, à septentrione ponto Euxino. In hac flumen est Thermodon. Item ciuitates maritimæ dua, Trapezus & Themiscyra. Item Amaseia Strabonis patria.

Armenia minor à septentrione et occasu habet Cappadocia, ab ortu Arme-

in Armeniã maiore, distinctã ab ea Euphrate flumie: à meridie Ciliciã.
 Cilicia terminatur ab occasu Pamphylia, à septentrione Cappadocia
 & minore Armenia, ab ortu Ammano monte, à meridie mari Iſtico. In
 hac fluvius Cydnuſ, qui Tharſum urbem præclarissimam perluit, D.
 Pauli patriam. Hactenus Chersonesi regiones enumeratæ sunt, quam
 minorem Asiam uocamus. Habet autem insulas circunquaq; adiacen-
 tes. Et Troas quidem, Tenedon, & Lesbos: Lydia uero Chium; Ionia
 autem Icarum, & Samum. Deniq; Caria Con, Doris Carpathum,
 Lycia Rhodum, omni statu claram insulam.

DE SARMATIA IN ASIA, COLCHIDE,
 Iberia, Albania, & Armenia minore. CA. XXXV.

Sarmatia Asiatica terminatur à septentrione terra incognita Pro-
 lemæo, ab occasu Sarmatia Europæ, Tanai fluuio, Mæotide palu-
 de ac Cimmerico Bosphoro: à meridie Euxino mari, Colchide, Ibe-
 ria ac Albania; ab ortu Scythia intra Imaum montem, et mari Caspio.
 In hac sunt Amazones, mōtes Hyperborei, et Caucasus, Mithridatis
 regio, Alexandri columnæ. Hæc hodie Tartaria dicitur. Hic etiã notan-
 dum quas Ptolemæus duas Sarmatias facit, eas alios auctores Scythia-
 as nominare. Ac de alijs duabus Scythijs uel nihil, uel parum tradidisse.
 Tametsi omnes septentrionis populos Scythas nominam pæssim.

Colchis habet à septentrione Sarmatiam in Asia, ab occasu ponti-
 tum Euxinum, à meridie maiorem Armeniam, ab ortu Iberiam. In ea
 Phasis flumen, & urbs Dioscurias. Ex ea Medea cum Iasone profu-
 git in Græciam.

Iberia undiq; mōtibus septem, terminatur à septentrione eadẽ Sarmatiam,
 ab occasu Colchide, à meridie maiore Armenia, ab ortu Albania.

Albania habet à septentrione eandem Sarmatiam, ab occasu Ibe-
 riam, ab ortu mare Caspium siue Hyrcanum, à meridie Armeniam
 maiorem. In his regionibus cum Mithridate rege Ponti bellauit
 Pompeius.

HEN. GLAREANI

Pompeius. Aiuunt & in ea diuū Bartholom. eū concionatū uerbū dei.
 Armenia maior terminatur à septentrione Colchide, Iberia ac Albania: ab occasu minore Armenia ac Euphrate, parte etiam Cappadocia, ab oriente mari Caspio & Media, à meridie Mesopotamia atque Assyria. In montibus Armenia post diluuium arca Noe consedisse dicitur Gene. cap. 8. Quidam etiam addunt in Gordieis montibus. Euphrates in ea oritur, & Araxes, & Tigris, fluuij celeberrimi.

DE CYPRO INSVLA, SYRIA, ATQVE
 eius partibus, Phoenice, Caua Syria, Palestina Iudæa, Arabia
 petraea, Mesopotamia, Arabia deserta, ac Babylonia.

CAPVT. XXXVI.

Cyprus insula ab occasu pelagus habet Pamphylicum, à meridie mare Aegyptiacum, ab ortu Syriacum, à septentrione Cilicium. Hæc insula Veneri quondam sacra fuit. Habet urbes Paphos duas, ueterem ac nouam, & Salamina.

Syria terminatur à septentrione Armenijs, ab occasu Syriaco pelago, à meridie Iudæa Palestina, ab ortu Arabia deserta, Mesopotamia, ac flumine Euphrate. Natio mire celebrata in Iudæorum scriptis. Sub ea Phoenice comprehenditur, & Syria Caua siue Cœle, quam nō recte uocant Curuam. Antiochiam habet ad Orontem fluuium, nominatissimam urbem in Actis Apostolicis. Item Tyrum ac Sydonem, Seleuciam, Damascum. Montes: Carmelum, Lybanum et Antilibanū.

Palestina Iudæa pars Syriæ, habet à septentrione Phœniciam, ab oriente atq; meridie Petream Arabiam, ab occasu Syriacum pelagus. In hac Hierosolyma, Cæsarea Stratonis, Ioppe nunc Iaphet. Multæ item aliæ in sacris literis nominatæ urbes. Ipsa etiā Samariam complectitur ac Galileam. In ea Iordanis fluuius, qui Genesar lacū effundit. Ptolemæus etiam Tiberiadis addit lacum, qui neq; apud Plinium, neq; apud Strabonem habetur, sed Tiberias oppidum ad Genesaritidem lacum legitur.

cum legitur apud Plinium: deniq; in Asphaltida labitur, quod mare mortuū uocant. In ea est terra, quam Sanctam uocant sacre litera, diuisa in duodecim tribus Israel. Cuius lōgītudo est à Dan ad Bersabē, latitudo ab Ioppe ad mōtana, quæ undiq; Iordani iminēt ab Arabibꝰ.

Arabia Petrea terminatur ab occasu Aegypti, à septentrione palestina Iudæa, à meridie interiore sinu Arabico, ab ortu Arabia felice ac deserta. In hac Petra est metropolis Hæc olim Nabatæa dicebatur Per huius partem filij Israel ex Aegypto in terram sanctam uenerūt.

Mesopotamia finitur à septentrione Armenia maiore, ab occasu Euphratē fluuio ac Syria, ab ortu Assyria per amnem Tigrim, à meridie partim Arabia deserta, partim Babylonia per Euphratē flumen. Hæc regio, quod inter duos fluuios Tigrim ac Euphratem media sit, Mesopotamia dicta est. Moses Geneleos cap. xi. uocat illam Aran. In ea urbs Carræ, cæde M. Crassi nobilis, ab Hebræorum historicis maxime celebrata. Itam Edessa Abgari regis ciuitas, cuius mentionem facit Eusebius lib. i. cap. 17.

Arabia deserta habet à septentrione Mesopotamiā, ab ortu Babyloniā, à meridie felicē Arabiā, ab occasu Syriā ac Arabiā petræam.

Babylonia terminatur à septentrione Mesopotamiā, ab occasu Arabia deserta, ab ortu Susiana, à meridie sinu Persico. In hac Chaldæa regio est, cuius urbs Vrchoa, quæ apud Ptolemæum Orchoa legitur, patria Abrahamæ Geneleos cap. xi. In regione Babylonia, urbs est ipsa Babylon, opere, ac magnificentia inter septem orbis spectacula.

DE ASSYRIA, SVSIANA, MEDIA,

Parthia, Hyrcania, Arabia felice, ac duabus Carmanijs.

CAPVT.

XXXVII.

Assyria finitur à septentrione Armenia maiore, ab occasu Mesopotamiā & Tigri flumine, à meridie Susiana, ab oriente Media. Horum imperium & antiquissimum erat, & maximum.

I 3 In hac

HEN. GLAREANI

In hac est Ninus urbs edificata à Nino Beli filio.

Media terminatur à septentrione Hyrcano siue Caspio mari, ab occasu maiore Armenia & Assyria, à meridie Perside, ab ortu Hyrcania & Parthia. Horum etiam imperium olim magnum fuit, & ab Assyrijs tralatum. Porro regum Persarum domicilium erat aëstiuo tempore Ecbatani in Media, Hyberno in Perside.

Susiana habet à septentrione Assyriã, ab occasu Babyloniam, ab ortu Persidẽ, à meridie Persicũ sinũ. Huius regionis metropolis sunt Susa.

Persis terminatur à septentrione Media, ab occasu Susis, ab ortu Carmanijs duabus, à meridie sinu Persico. Hi à Medis in se et Susa retulerunt regnum. Quorum nomen & lingua etiam nũ toto oriente clarent.

Parthia ab occasu habet Medos, à septentrione Hyrcaniã, ab ortu Ariam, à meridie desertam Carmaniam. Hi omnium orientaliũ maxime Romanorũ impium, cum potissimũ florerent Romani, retulerunt.

Arabia felix à septentrione habet Petream atq; desertam Arabiam, ab occasu sinum Arabicum, à meridie mare rubrum, ab ortu sinum Persicum & mare rubrum. In hac Saba est, & nostra etate Mecha, domicilium Machumeti.

Hyrcania terminatur à septentrione Hyrcano pelago, ab occasu Media, à meridie Parthia, ab ortu Margiana, ferax natio Tigridum. Vnde illud Verglij Aene. 4. Hyrcanæq; admorunt ubera Tigres.

Deserta Carmania habet ab occasu Persidem, à septentrione Parthiam, ab ortu Ariam, à meridie aleram Carmaniam.

Carmania altera terminatur à septentrione Carmania deserta, ab ortu Gedrosia, ab occasu Perside & Sinu Persico, à meridie Indico pelago. Hæ duæ nationes nihil memoratu dignum habent.

DE MARGIANA, BACTRIANA, SOGDIANA, SACS, duabus Scythijs, ac Serica. CAP. XXXVIII.

Margiana habet ab occasu Hyrcaniã, à septentrione Scythiam, intra Inaam montem, à meridie Ariam, ab ortu Bactrianã.

In ea

In ea Massagete sunt, & Tapuri populi.

Bactriana terminos habet ab occasu Margianam, à septentrione & ortu Sogdianam diuisam ab ea Oxo amne, à meridie Ariam & Paropamisadas. In ea Bactra sunt eius regionis metropolis.

Sogdiana terminatur ab occasu & septentrione Scythia intra Imaum montem, ab ortu Sacis, à meridie Bactriana & India. Hactenus Alexander Magnus exercitum duxit. Sunt autem duae Alexandriae in ea Oxiana ac ultima.

Saca terminatur ab occasu Sogdiana, à septentrione Scythia intra Imaum montem, ab ortu Scythia extra Imaum montem, à meridie India intra Gangem. Regio Nomadum est: ciuitates enim non habent, nemora autem & speluncas inhabitant, ait Ptolemæus.

Scythia intra Imaum montem ab occasu habet Asiaticam Sarmatiam, à septentrione terram Ptolemæo incognitam, ab ortu Imaum montem, à meridie Sacas, Sogdianos & Margianam.

Scythia extra Imaum montem terminatur ab occasu Scythia altera & Sacis, à septentrione terra incognita Ptolemæo, ab ortu Serica, à meridie parte Indiae extra Gangem. Sanè ante admonuimus de his duabus Scythijs apud ueteres raram esse mentionem.

Serica terminatur ab occasu Scythia quæ extra Imaum est, à septentrione atq; ortu terra incognita Ptolemæo, à meridie India extra Gangem & Sinis. In hac Issedones sunt, ac Sera metropolis.

DE ARIA, PAROPAMISADIS, DRANGIANA, ARACHOSIA, GEDROSIA, duabus Indijs, Sinarum regione, & Taprobana insula. CA. XXXIX.

Sequuntur nationes ab Macedonibus, duce Alexandro Philippi filio, lustrate, alioqui non usq; adeo celebres.

Aria à septentrione habet Margianam ac Bactra, ab occasu Parthiam ac Carmaniam desertam, à meridie Dranganam, ab ortu Pa-

i ropamio

HEN. GLAREANI

ropamisadas. In ea est Alexandria ab ipso Alexandro edificata.

Paropamisadae ab occasu habent Ariam, à septentrione Bactra, ab ortu Indiam cis Gangem, à meridie Arachosiam. Nomen habent à monte Paropamiso, qui ipsis imminet à septentrione.

Drangiana ab occasu habet Carmaniam desertam, à septentrione Ariam, ab ortu Arachosiam, à meridie Gedrosiam.

Arachosia terminatur ab occasu Drangiana, à septentrione Paropamisadas, ab ortu India cis Gangem, à meridie Gedrosia. In hac quoque Alexandria est.

Gedrosia terminatur ab occasu Carmania altera, à septentrione Drangiana ac Arachosia, ab ortu India cis Gangem, à meridie oceano Indico meridionali.

India cis Gangem habet ob occasu Paropamisadas, Arachosiam, & Gedrosiam: à septentrione Imaum montem iuxta superiacentes Sogdianos ac Sacas, ab ortu Gangem fluvium ac alteram trans Gangem Indiam, à meridie Indicum oceanum. In hac Indus maximus est fluvius, à quo India nomen habet. Item Nagara, quae & Dionysio polis, & Nyssa apud authores, non longe ab Arachosia urbs. Haec natio ingens est, qua uno nomine nulla maior.

India trans Gangem ab occasu habet alteram Indiam & Gangem fluvium, ad septentrionem Scythiam & Sericam, ab ortu Sinarum regionem, à meridie Indicum pelagus. In hac est aurea Chersonesus inter duos sinus Gangeticum & Magnum.

Sinarum regionem terminat à septentrione Serica, ab ortu atque meridie terra Ptolemæo incognita, ab occasu India trans Gangem & magnus sinus. De hac regione propemodum nihil est apud authores.

Taprobane insula opposita Indiae cis Gangem, maxima omnium apud Ptolemæum, auro, argento, alijsq; metallis abundans, nostra ætate non omnino eo modo reperta.

De regione

DE REGIONIBVS EXTRA PTO-
lemæum. CAP. XL. & ultimum.

QUæ extra Ptolemæi descriptionem sunt regiones, nõ ita certis auctoribus traditæ sunt, nec etiam tanta diligentia ac arte descriptæ. Ab occasu quicquid rerum ultra Hispanias ac insulas fortunatas est, totum Ptolemæo incognitum fuit. A septentrione quicquid ultra sexagesimum tertium latitudinis gradum, ubi Thyle locatur ultima. A meridie quicquid ultra decimum sextum gradum latitudinis Austrina. Ab ortu quicquid ultra centesimum octogesimum gradum, quæ omnia in generali tabula apud Ptolemæum facile est conspicerè.

Porrò ad occidentem terra est, quam Americam uocant, longitudine octoginta ferme graduum. Duæ insulæ Spagnolla & Isabella: quæ quidem regnès secundum littora ab Hispanis lustratæ sunt, Columbus Genuensi, & Americo Vesputio eius navigationis ducibus. Sunt qui putent tempore Cæsaris Augusti eam terram fuisse notam, atq; Maronem lib. 6. Aeneid. de ea hæc protulisse carmina:

Iacet extra sydera tellus,

Extra anni solisq; uias, ubi coelifer Atlas

Axem humero torquet, stellis ardentibus aptum.

Hoc de Aethiopia Maurorum Seruius intellexit. Landinus autè nullam Aethiopiam extra Zodiacum iacere contendit. Itaq; ipse exponit extra, id est, penè extra. Porrò Donatus solem pro die, annum pro nocte positum ait. Nos rem incertam iudicio lectoris relinquimus.

Ad septentrione Islandia insula est, Grienland, Pilappenland, Noruegia, Suedia, quæ uere Gothia. Hæc triplex est, orientalis, occidentalis, & meridionalis. Gotlandia insula, Scania insula, quæ hodie Selandiam uocant. At Plinius lib. 4. cap. 14. Scandinauiam uocasse uidetur, aut saltè uicinam Daniam, ait enim ab incolis nominari alterum mundum.

Extra Ptoles
mæum.

AMERICA

Columbus Genuensis

Americus Vesputius

& Christofferus Colon.

HEN. GLAREANI GEOGRA.

lum, quippe quæ etiãnum incomperæ est magnitudinis.

Ad ortum maxima pars Asiæ post centesimum octogesimum lon-
gitudinis gradum à nostris Geographis adjicitur. In qua immensa re-
gna, ingentia flumina, multaq; alia dictu miranda. Adpingunt insulã
Zypangri ad extremum orientem. Iauam maiorem & minorem, &
quasdam alias insulas, non certa tamen designatione.

Ad meridiem nostra ætate Madagascar pingitur, in eo loco ubi Pto-
lemæus Menuchiam insulam libro. 4. capite ultimo posuit; præterea ma-
xima portio Africæ ab Hispanis lustrata, itinere illo, quo Calecutum
feruntur. Porro oceanum indicum meridionalem à Prasso promonto-
rio Aphricæ ad Cattigaram usq; Sinarum stationem, totum inclusum
terra, Ptolemæus existimauit, quemadmodũ mare Caspium, quod qui-
dem omnes antiqui Geographi oceani septentrionalis partẽ putarunt.

Sed illud Indicum nunc repertum est, non terra inclusum,
sed ab meridionali Oceano esse. FINIS.

EPILOGVS.

Habetis hic candidi lectores, meas de habitabili terra lucubrati-
ones, quas utinam tam gratas uobis esse sentiam, quàm sunt prompto ad
publicam studioforum utilitatem animo composite. Quod si fortunatõ
hanc æditionem uidero, dabo fidelem operam, ut aliquando & limæ-
tiores, & locupletiores in publicum emittantur; ac alia item no-
stra, quæ studiosis non inutilia fore existimamus. Valere.

APVD FRIBVRGVM BRISGOICVM
ANNO. M. D. XXX.

EXCVDEBAT IOANNES FA-
BER EMMEVS IULIACENSIS.

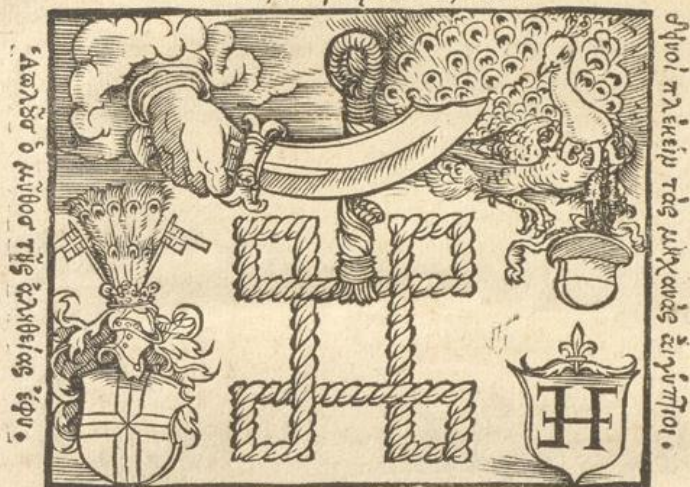
.
.
fimum levi
mensa re
one in sil
sorem, &
oco uoi Pio
prareca nã
alecman
romasro
inclu sum
quod qui
narrunt.
m,

abratho
mpro ad
irunatã
& linca
no

.

X

Nodos secat Scriptura Casioticos.

Ἄνωθεν ὁ κούφορ τῆς ἀναμείλας ἔσθου.

ἄνοι παλαιῶν τὰς μνηστῆρας ἀνυπόστοι.

Machera pulchre Gordium nodum secat.